ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Конкурс за најбољи дечји цртеж

40 ДИНАРА 1952

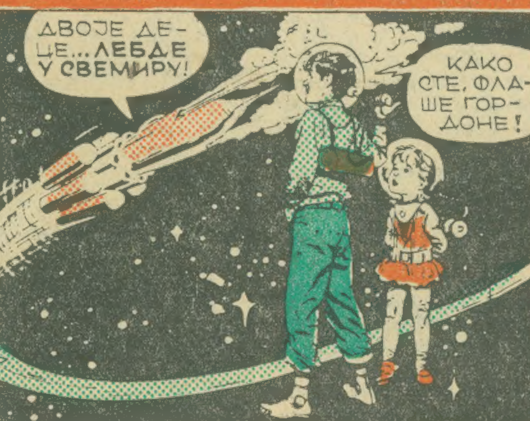

Година XXVI
Број 681
Субота
16. јануар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

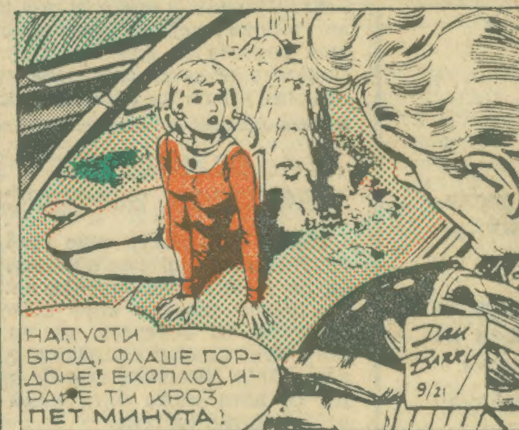

681

ОРГАНИ САМОУПРАВЉАЊА ШКОЛА РАДНИХ ЉУДИ

ДИНАМИКА наше привреде и друштвени развитак снажно су деловали на мобилизацију радних људи да активно учествују у решавању крупних проблема предузећа у коме раде. Раднички савети и економске јединице, те позитивне тековине нашег социјалистичког друштва, у ствари мењају положај радног човека и омогућују му да непосредно утиче на расподелу оног производа који је сам створио.

Колективи су увидели значај свега тога, али у исто време они су осетили да не могу остати мирни посматрачи догађаја у свом предузећу, да не могу а да не уђу у детаље рада и да непосредно не брину о читавој производњи, па и о раду руководећих органа. Осетили су да је потребно да указују на неправилности, да дубље и шире продиру у процес производње, да је повећају и отклањају све негативне појаве.

Негде се то више, а негде мање осетило, али се органи самоуправљања свуда осећају било кроз рад појединаца, било кроз рад целог колектива. Захваљујући таквом раду отклоњене су многе грешке и неправилности и точак производње добио је снажан замах.

Док је раније рад руководства био његова интерна ствар, подложан спољној контроли, сада је то изнесено на светлост дана и на увид сваког члана колектива. То је повећало заинтересованост људи за судбину предузећа.

Да би што већи број појединаца могао да врши како треба своје дужности у радничким саветима и економским јединицама, они морају да се упознају са основним принципима самоуправљања и да све дубље залазе у суштину рада предузећа и у целокупан живот колектива.

На састанцима органа самоуправљања често се могу да чују разне примедбе:

— Желео бих да ми се објасни због чега је предвиђено повећање прековременог рада?

— Колики је индекс продуктивности рада у овој години?

— Колико је дато за здравствену службу и желео бих да сазнам детаље?

Ето, то су бледе слике неколико хиљада питања која се у току године постављају руководству предузећа на седницама радничких савета и расправљају на састанцима економских јединица.

Мислим да не грешимо, ако кажемо, кад се мало дубље уђе у пословање радничких савета и економских јединица и сагледа ангажовање појединаца и већих група у том раду, да су органи самоуправљања постали у неку руку и једна специјална школа за стварање пословног радног човека и то не само оног који се за то определио, него и оног који никад на то није ни мислио.

Многи су осетили у том раду једну извесну поезију кроз коју пробија ритам рада колектива. Ти органи самоуправљања су постали и треба још више да буду школа пословних људи како старијих, тако и омладине укључене у привреду. Омладина је дужна да се што више теоретски наоружа да уђе у суштину пословања и да колико сутра буде спремна да узме у своје руке кормило привредног брода.

Кроз ту школу многи појединци упознали су се и упознају не само шта значи продуктивност рада, него и са тим шта њу повећава, а шта је смањује. Појединци и колективи упознали су се и заинтересовали за увођење модерне технике и модерних технолошких поступака у производњи. Упознали су се са радом на смањивању трошкова производње, борили су се за бољу организацију рада у предузећу и тако даље.

То је само мали део оног знања које су колективи стекли у тој школи, а која их је наоружала знањем да правилно схвате законе и прописе и да се боре за њихову правилну примену, а кроз то и томе слично знатно допринесу даљем развитку свога предузећа, а тиме и народне привреде.

Б. Ђ. ПОПОВИЋ

НА СЛИЦИ ЈЕ ЈЕДНО ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРОИЗВОДЊУ ТАБЛЕТА У ФАБРИЦИ „ГАЛЕНИКА“ У ЗЕМУНУ. ЗАВРШНИ РАД НА ПРОИЗВОДЊИ ТАБЛЕТА САСТОЈИ СЕ У ЊИХОВОМ ОБЛАГАЊУ — ГЛАЗИРАЊУ, КОЈЕ СЕ ОБАВЉА У ВЕЛИКИМ КОТЛОВИМА.

ВЕЧНО СВЕЖЕ МЛЕКО

У Аустралији су почели да израђују нове млечне производе код којих се хранљиви састојци неупоредиво дуже могу очувати но што је то случај са свежим производима. Тамо где је снабдевање становништва свежим млеком скопчано с великим тешкоћама, или је чак потпуно немогућно, откривају се огромне могућности за коришћење нових производа, нарочито новог млека. Такво млеко добија се сједињавањем појединих компонената справљених од свежег млека — млечне масноће и посног млека у праху. Оба ова производа могу се веома лако транспортовати.

НАЈПЛЕМЕНИТИЈЕ ТЕКСТИЛНО ВЛАКНО

Природна свила је најплеменитије текстилно влакно. Она се добија од чауре (кокона) свилене бубе. Највећи произвођачи природне свиле су Јапан, Кина, Италија и Француска. Свиларство у нашој земљи је развијено, а нарочито у Војводини и Македонији. Свилена буба је пореклом из Кине. У Европу је пренесена у VI веку. На слици је једно одељење Војвођанске индустрије природне свиле у Новом Саду.

Свилена буба (Bombux mori) је жућкасто бели лептир. Гаји се ради чаура (кокона) од којих се добија свилено влакно. Лептир-женка снесе око 500 јаја мрке боје из којих се у пролеће излегу гусенице загасито мрке боје. Оне се хране лишћем дуда и за 25 до 28 дана нарасту до 8 сантиметара. Прелазећи у лутку, гусеница лучи из усне жлезде танку свилену нит од које ствара око себе чауру или кокон. После 28 дана излазе из њих лептири, који се одмах паре, живе свега неколико дана и зато време не узимају храну. Приликом изласка лептир мора да пробуши чауру и тако искида свилено влакно. Да би се то избегло при производњи свиленога конца, лутке у чаурама претходно се угуше у посебним пећима или у кључалој води. Влакно једне чауре може бити дуго 250 до 1000 метара. За добијање свиленог конца упреда се и до 20 влакана. Од ових конаца израђује се најфинија свилена тканина, такозвана природна свила.

ГАЈЕЊЕ ЈЕГУЉЕ у вештачким рибњацима

Јегуља је врста рибе змијоликог тела, ситне главе и још ситнијих крљушти, љигаве коже и црне боје. Дуга је до метар и по. Она живи у слатким водама. Код нас је нарочито има у Охридском језеру и у Црном и Белом Дриму.

Познато је да јегуља приликом полног сазревања одлази на дуг пут у слане воде Атлантског океана, где се мрести у близини Мексиканског залива. Ту из јаја излазе пљоснате јегуљине ларве, које не личе на јегуљу и које после дугог пута, који траје читаве три године, стижу до европског копна, где се преображавају у мале, потпуно прозрачне јегуље.

Мужјаци остају у мору при ушћу великих река у море, а женке настављају пут узводно рекама, живе у њима и језерима. Када дође доба мрестења, враћају се истим путем до места где су и настале.

У Источној Немачкој прибегли су вештачком гајењу јегуља. Јегуља не може да се мрести у рекама и језерима, па чак ни у прибрежним морима. Она мора, по неком природном инстинкту и својој биолошкој потреби, да иде чак до Мексиканског залива. Рибарски стручњаци у Немачкој одавно су почели да масовно лове стакласте јегуље у европским рекама, кроз које се оне увлаче. У Источној Немачкој у току године се улови и насади преко 25 милиона стакластих јегуља, а у Пољској око 140 милиона.

Главна маса ових стакластих јегуља користи се за људску исхрану или као сточна храна, првенствено за свиње, док се један мањи део конзервише. У вештачким рибњацима и одгајалиштима сваке две до четири године мора да се обнавља насељавање ухваћених стакластих јегуља. У овом времену насели се 3 до 5 генерација стакластих јегуља, које у овим вештачким рибњацима, слично као и у језерима и рекама израсту у праве јегуље. Али, оне немају могућности више да пођу на дуг пут до Атлантског океана и Мексиканског залива када полно сазру.

Продуктивност јегуља за исхрану и конзервисање у овим вештачким рибњацима варира. Сада износи свега до 100 кг по 1 ха, па је због тога ово месо и доста скупо.

Ултраљубичасти зраци и растење стоке

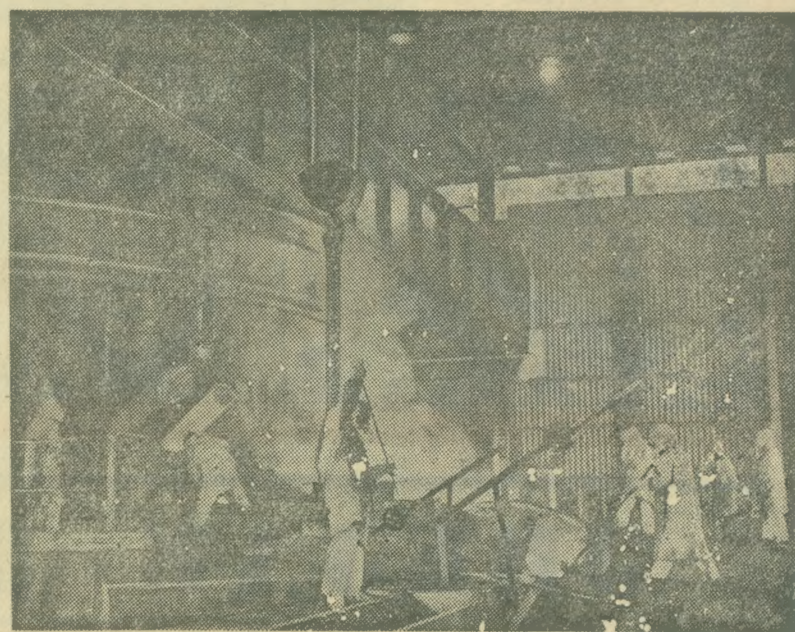
Краткоталасни ултраљубичасти зраци, иначе невидљиви, саставни су део сунчевог спектра. Они су поред осталог важни за образовање витамина D из ергостерина и пигмента у кожи, због чега се и препоручује сунчање, а у медицини се примењује и вештачко зрачење овим зрацима (кварцлампа).

Како ови зраци имају одређена хемијска, светлосна, биолошка и електрична дејства, Институт за механизацију и електрификацију пољопривреде у Харкову у Совјетском Савезу, вршио је низ огледа у циљу да утврди дејство ултраљубичастих зракова на домаће животиње. Показало се да су ови зраци имали одличан утицај на развиће прасади.

НАУЧНИЦИ ПРОТИВ ОПАСНОСТИ НА ПОСЛУ

Научници улажу велике напоре како би користили огромну енергију светлосних снопова у индустрији. Ови снопови, названи лејзерима, већ се употребљавају у хирургији, и вероватно ће се, како се научници надају, употребљавати и приликом научног истраживања свемира. Научници се надају, такође да ће лејзери, можда, моћи користити и приликом заваривања у индустрији, бушења и резања метала и тако даље. Међутим, ови снопови нису безопасни. Они би могли да оштете вид људи који раде помоћу њих. Због тога се научници труде да одстране опасности које би настале при раду приликом употребе лејзера у индустрији, као што су већ одавно предузете мере а предуземају се сваког дана све више, да се радници уопште заштите при раду.

РАДНИЦИ У ЗАШТИТНИМ ОДЕЛИМА НА РАДУ БЛИЗУ ВЕЛИКИХ ПЕЋИ У ЈЕДНОЈ ЕНГЛЕСКОЈ ЧЕЛИЧАНИ

ОБАВЕШТЕЊЕ ПОВОДОМ КОНКУРСА

Многи нас питају чиме треба да буду израђени цртежи и колика треба да је величина хартије, па обавештавамо све оне који желе да учествују на конкурсу да цртежи могу бити израђени оловком, тушем или у боји. Величина хартије на којој се црта може бити мања или већа, зависно од теме.

КОНКУРС

ЗА НАЈБОЉИ ДЕЧИЈИ ЦРТЕЖ

Уредништво „Политикиног забавника“ расписује конкурс за — НАЈБОЉИ ДЕЧИЈИ ЦРТЕЖ ученика и ученица основне школе.

Цртеж може бити направљен на основу прочитане песме или приче или слободно направљен из природе или града завичаја.

Последњи дан пријема радова је 1. фебруар 1965. године.

Жири стручних лица прегледаће цртеже и изабрати 30 најбољих којима ће бити додељене награде.

НАГРАДЕ:

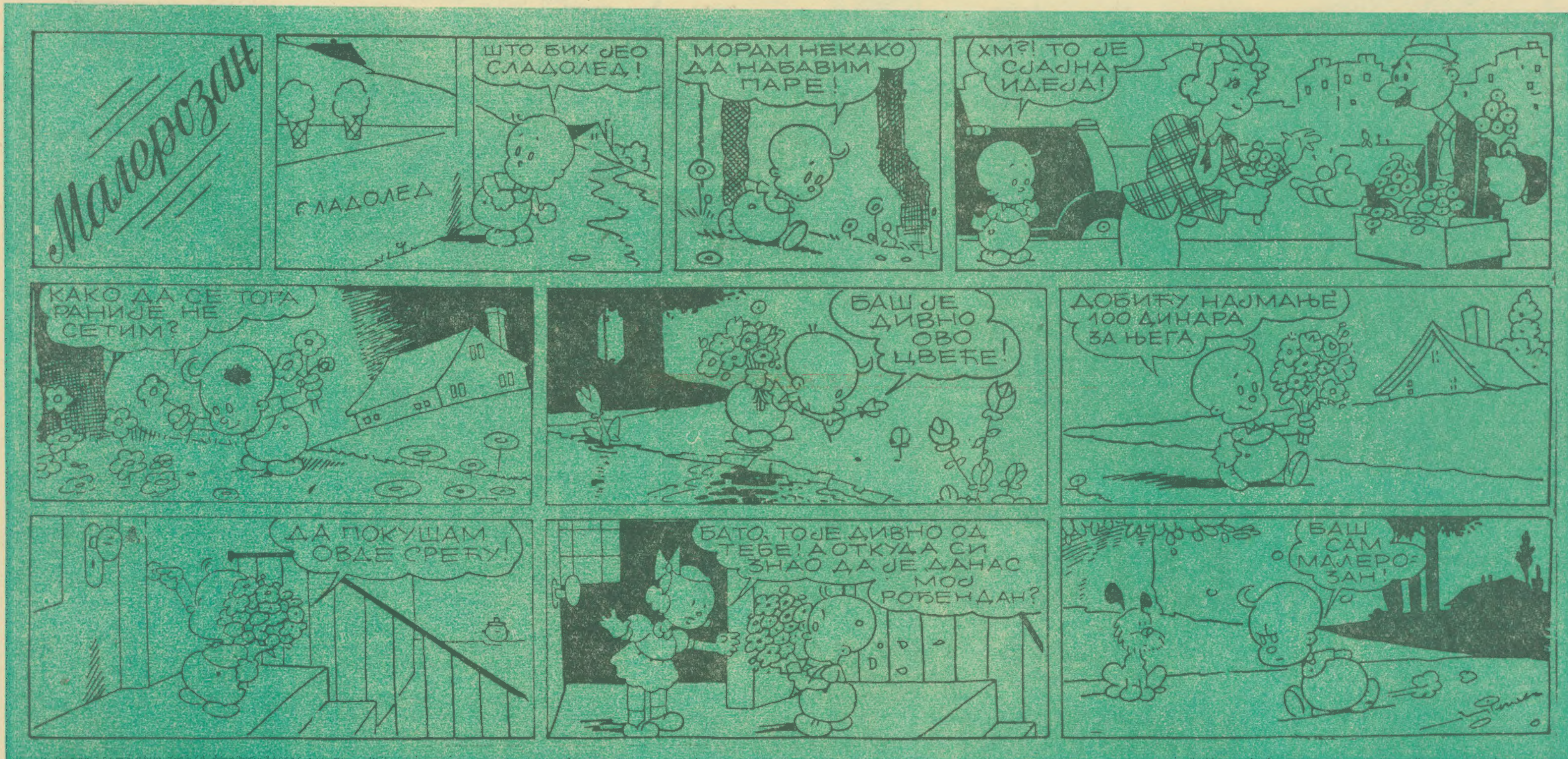
ПРВА НАГРАДА	20.000	ДИНАРА
ДРУГА НАГРАДА	15.000	ДИНАРА
ТРЕЋА НАГРАДА	10.000	ДИНАРА
27 НАГРАДА ПО	5.000	ДИНАРА

Цртеже са којима желите учествовати на конкурсу пошаљите на адресу: Уредништво „Политикиног забавника“ — Београд, Цетињска број 1.

На коверти напишите поред потпуне и тачне адресе ознаку: „За конкурс“.

Исто тако ставите вашу тачну адресу читко написану на полеђини цртежа.

Уредништво „Политикиног забавника“

ПОДВАЛЕ У СПОРТУ

У РАЗНИМ спортским гранама постоје правила за одржавање такмичења. Али се правила често крше свесно или несвесно, а понекад се догађа да судије не запазе све прекршаје, па победник бива екипа или појединац који то не заслужује.

У Монтевидеу 1930. године, за време светског првенства у фудбалу, први гол на утакмици између Бразила и Југославије постигнут је уз помоћ полицајца, који је лопту вратио натраг у терен, иако је скоро цео стадион видео да је она изишла у корнер. Судија је признао Бразилцима погодак и југословенски фудбалери су после тога клонули и лако изгубили утакмицу са 1:6.

На утакмици Југославија — Аустрија, која је одиграна 6. октобра 1954. године у Бечу, наши фудбалери водили су са 2:1. Победа је била на видику. Али, у 50. минуту игре, пред голом Југословена дошло је до гужве. Лопта је долетела левом крилу Хаумеру и сигурно би га обишла да је аустријски фудбалер није ударио левом руком и послао у мрежу поред изненађеног југословенског голмана Беаре. Тиме је резултат био изједначен. Југословенски фудбалери су протестовали, али судија је признао неправилан погодак — утакмица се завршила нерешено 2:2. Аустријанци су се спасли пораза захваљујући голу, који је постигнут руком.

Ево и трећег примера прекршаја спортских правила. Овај случај остаће дуго у сећању једног нашег шампиона. Сећаће га се и сви љубитељи спорта, јер је Бранко Дангубић био најбоље пласирани атлетичар на олимпијади у Хелсинкију, која је одржана 1952. године. Бацио је копље на даљину 70,55 метара и освојио пето место. Дангубић је у Хелсинкију освојио пето место, али у Финску не би отпутовао да није подвалио судијама на такмичењу у Марибору.

Ево како се то све догодило. После дугог већања, око одређивања атлетске олимпијске екипе, руководство је донело одлуку да Дангубић још једанпут окуша срећу и да на такмичењу, приликом отварања стадиона Браника, покаже своју праву вредност. Тада је речено: уколико Дангубић баци копље преко 66 метара, онда му је пут на далеки север и олимпијаду био обезбеђен. Дангубић је пред сам одлазак на ово велико такмичење показивао врло слабе резултате. Једва је успевао да пребаци даљину од 62 метра.

И почело је такмичење, али не само у бацању копља. Милаков је скакао с мотком, Церај, Отенхајмер, Штритоф и Ђурашковић трчали су 2.000 метара. Гледаоци су се опраштали од југословенских олимпијаца. Дангубић се знојио и некако му је било хладно око срца. Просто се сав био укочио и бацао је копље почетнички, једва нешто преко 60 метара.

И онда, као да се наљутио на себе, стегао је зубе, и решио да последњи пут, у шестом покушају, учини све што може. Одлучно је потрчао игралиштем и приближио се белој линији, коју по правилима није смео ни да дотакне а још мање да је пређе, и копље је из Дангубићевих руку излетело као из неког катапулта. Високо се винуло у небо и полетело преко фудбалског зеленог терена. Готово у истом часу Милаков је прескочио летвицу у скоку мотком на висини од 4 метра и стадионом се проломио буран аплауз.

Судије код бацања копља погледале су на супротни део стадиона. Гледаоци такође. Само Дангубића није интересовало такмичење у скоку мотком. Он је погледао у своје ноге и видео да се налази с друге стране беле линије. Због преступа то је био неисправан хитац. У том часу погледао је Дангубић у лице судија, али их није видео, јер су они гледали у Милакова. Он се махинално и врло хитро вратио назад испред линије и ту остао као укопан. Судије су најзад погледале Дангубића, његове ноге и забодено копље у даљини. Махнуле су белом заставицом и дале знак да је хитац био исправно изведен. Мало после тога измерена је даљина и установљено да је Дангубић бацио копље 66 метара и 77 сантиметара.

Погнуте главе, сав црвен од стида, напустио је Дангубић стадион и отишао да се окупа и пресвуче. Гризла га је савест због неисправног хица. У глави му се све мешало.

— Признаћу да ми хитац није био исправан, али зар да не учествујем на олимпијади о којој толико сањам. То је само пролазна криза, у Хелсинкију ћу показати колико вредим. Нећу им рећи...

И тако се целе ноћи Дангубић ломио између одласка у Хелсинки и повратка кући. После много размишљања решио је да не призна своју подвалу. И добро је што то није урадио, јер је у Хелсинкију био најбољи представник југословенске атлетске екипе.

Прецци спортских медаља

ПРЕ ОТПРИЛИКЕ 1500 година у старом Риму израђивани су нарочити бронзани жетони. На многима од њих била су представљена разна такмичења која веома прегледно илуструју спортски живот тих давних времена.

Тако су на стадионској стази (или у циркуској арени где су атлети такође иступали) тркачи приказивали своју брзину. На једном жетону приказан је староримски тркач иза кога се налази стуб око кога су, приликом трчања, такмичари правили заокрет (сл. 1).

На другом жетону представљено је рвање (сл. 2). Велику популарност уживало је код Римљана песничење. Чак и за време позоришних представа, гледаоци који би се досађивали почињали су да траже да се уместо глумаца појаве — боксери. На жетону под бројем три приказан је боксер награђен венцем и палмовом гранчицом.

Исту награду добијали су и они који би се истакли у борби против дивљих звери, када је окретност наоружаног човека односила победу над окретношћу пантера, лава, дивљег вепра или медведа (сл. 4). Али, много чешће борце је у оваквим борбама чекала смрт.

Ипак, од свих такмичења у Риму су најчешће приређиване трке двоколица (сл. 5).

Занимљиво је видети због чега су се спортски жетони појавили тек у 4. и 5. веку, а не раније.

У тим вековима почела су да преовлађују гледишта хришћана који су бацали анатему на сву ранију културу човечанства. Међутим, присталице паганске културе имали су још доста јак утицај и они су приређивали у Риму многе представе — такмичења и пркосећи црквеним оцима пропагирали су спорт помоћу нарочитих жетона-медаља које су додељиване као награде или просто као успомене на победу.

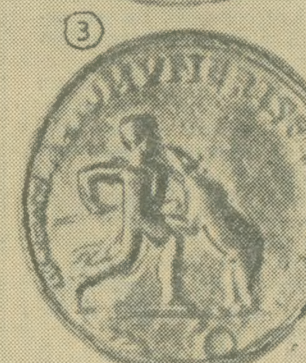
1

2

3

4

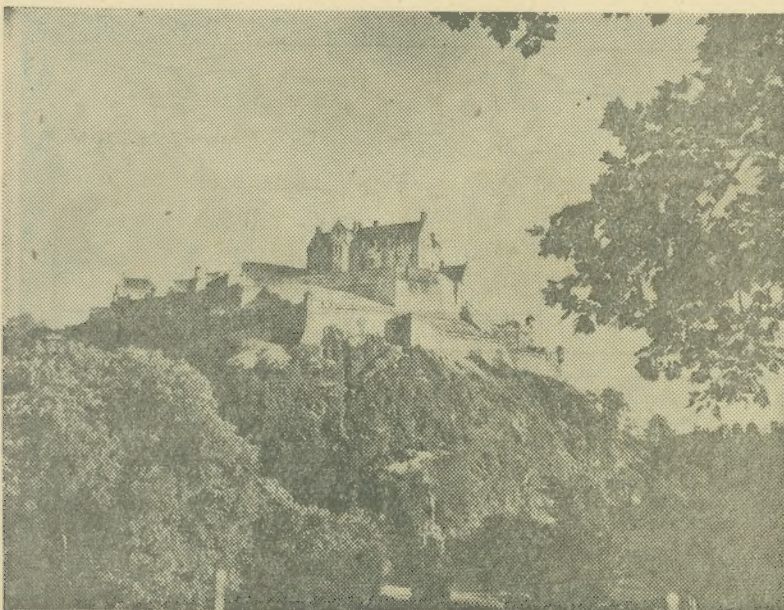

5

Кад полиција навија

У једном аргентинском граду власти су доделиле једном фудбалском судији двојицу полицајаца да би га они штитили од темпераментних навијача. Међутим, на првој утакмици полицајци су истукли судију, јер је клуб за који су они навијали претрпео пораз. Пред својим претпостављеним, полицајци су изјавили: „Признајемо своју кривицу. Али, наша приврженост клубу била је јача од осећања дужности“.

ШЕТЊА КРОЗ ЈЕДАН ШКОТСКИ ЗАМАК

ОВАЈ ЧАРОБНИ замак личи на оне из бајке који лебде у ваздуху. Он је познат посетиоцима из Шкотске, а и туристима из читавог света.

На шеталишту и унутар зидова замка, за време Единбуршког међународног фестивала и драме, сваке године се одржава војна парада, на којој узимају учешћа припадници многих земаља. Позадина параде — која је обично најпопуларнији догађај фестивала и коју посматрају хиљаде гледалаца — је осветљени грудобран са зупчастим отворима на бедему замка, који се уздиже високо изнад шкотског главног града.

О овоме замку се причају многе интересантне приче, јер је он током читавих столећа играо важну улогу у немирној историји Шкотске.

Порекло замка, као и многих других историјских зграда, је неизвесно. Једна древна хроника каже да је замак саградио неки британски владар 1000. године пре наше ере. Много је вероватније да је овај замак постојао у XI столећу.

Много пре него је Единбург био признат као главни град, шкотски краљеви су обитавали у овом замку. Државна благајна и историјска архива биле су смештене иза јаких зидова замка. Овде су, такође, одржавани састанци савета и друге скупштине. Краљ Дејвид I живео је у замку. Године 1174. замак је први пут пао у руке Енглеза.

Главне зграде некадашње тврђаве налазе се у кругу палате. Овај краљевски конак потиче из XV столећа, али је био реновиран 200 година касније. Од подножја сахат-куле води степениште према крунској соби.

Шкотски краљевски знаци достојанства или „одличја Шкотске“ састоје се од круне, жезла и државног мача. Круна је преиначена по наређењу шкотског краља Џемса V, 1540. године. Међутим, нема тачних података о томе колико је она стара. Жезло, једна позлаћена шипка од сребра, поклон је папе Александра VI Џемсу V (1494. године). Државни мач је поклон папе Јулија II истом краљу (1507. године). „Одличја“ су симболи краљевске силе из доба када је Шкотска била посебна суверена држава.

Из крунске собе може се ући у просторије које је некада користила Мери, шкотска краљица.

Дуж јужног дела у дворишту палате налази се Велика сала, коју је саградио почетком XVI столећа Џемс IV. Значајна карактеристика ове велелепне просторије је кров подупрт гредама на чијим се крајевима налазе људске и животињске образине и украшена камена избочења која их подупиру. Ова велика сала, која представља позорницу многих историјских догађаја из шкотске прошлости, и дан-данас се користи с времена на време, за банкете и сличне састанке при прославама.

Са северне стране Крунског сквера, налази се шкотски Национални споменик подигнут жртвама из два светска рата. У срцу сквера налази се гробница хероја, смештена на највишем врху стене у замку. Гробница је стално отворена, и у њој се налази запечаћени ковчежић, чија је једина садржина листа имена оних који су дали своје животе за одбрану своје отаџбине. Сала части налази преко пута гробнице хероја. Овде имају своје сопствене споменике дванаест шкотских пукова: ту су пуковске књиге и одликовања. Постоје, такође, посебни споменици краљевске морнарице, краљевског ваздухопловства, трговачке морнарице и многих других војних корпуса и јединица Велике Британије и Комонвелта, у којима су Шкотланђани, како мушкарци тако и жене, служили и положили своје животе у два светска рата.

Гробница хероја је искључиво шкотска, замисао пројект и рад. Она импресионира својим достојанственим изгледом. Обојено стакло, ковани челик, вајани камен и мермер, све се савршено уклапа у ову особиту грађевину подигнуту у спомен националним жртвама.

Ту се налази огроман топ, први пут поменут 1489. године. Вероватно је изливен у Фландрији. Према једној старој белешци, топ може да испали гвоздено ђуле на даљину од 1.288 метара или камено ђуле на даљину од 2.867 метара.

Вредна помена је Хафмун батерија, која контролише улаз у замак и шеталиште. Одавде се сваког дана у подне (13 ч.) испали пуцањ из топа, који често тргне посетиоце, али помаже становницима шкотског главног града да проконтролишу своје часовнике.

Дресиране кишне глисте

Кишне глисте имају изванредно „памћење“. То су утврдили источнонемачки биолози после читавог низа опита предузетих у циљу проучавања нервне делатности нижих организама. Опит немачких биолога састојао се у следећем: десет изабраних кишних глиста морале су слева или здесна да обиђу препреку. Пет стотина опита показало је да је за кишне глисте сасвим свеједно куда ће скренути, лево или десно: 259 пута оне су обишле препреку с леве стране, а 241 пут с десне. Али, кроз леви тунел била је затим пуштена струја и глисте су, приликом сваког проласка кроз њега, доживеле „удар“. После 80 поновљених покушаја, код кишних глиста створио се условни рефлекс: сада су се претежно кретале десним пролазом.

Јарослав ХАШЕК

МЕСТЕКОВО РАЗМИШЉАЊЕ О ПУБЛИЦИ

СЕДЕО САМ са Местеком на клупи у парку на Карловом тргу. Местек, власник бувљег циркуса, био је јако потиштен. Дошао је до убеђења да се буве не дају дресирати. Ствар је била у томе што је пре кратког времена његов циркус претрпео катастрофу. Неком пијаном господину пала је на памет фикс-идеја да је све то „швиндл“. Упао је у шатру и да би се уверио о истини, разбио је штапом у комаде и кутију и циркус. Дресиране буве нашле су се тако одједном на слободи, ослобођене дужности да вуку микроскопски мала папирната колица. Уништен је био и оперски доглед са увеличавајућим сочивом. На дну кутије остао је размрскан леш бувљег мужјака, једног првокласног уметника, који је био душа циркуса. Местек га је од милоште звао „Фрабцек“. Уметников леш био је идентификован под увеличавајућим стаклом. То је утврђено по телесној мани на једној нози, што је уосталом била циркуска тајна.

Уз уметников леш остала је само једна бува с пребијеним ногама и колицима у која је била упрезана.

— Мислио сам — уздисао је Местек, да ћу је излечити, али није било успеха. Пепина је венула. Најзад сам је пригњечио.

Местек је затим причао о љубави између Пепине и Франца као и о одушевљењу с којим је Пепина увек пратила игру свога мужа.

— Никада више у животу — говорио је Местек — нећу ја сусрести тако интелигентно створење. Данашња генерација је дегенерисана. Буве су заглупеле и неспособне да што схватају. Може бити да ће се код нас појавити нека нова бувља раса.

Недавно сам од послужитеља из Старомеског азила купио пуну боцу бува, али ниједна ништа није вредела. Набавио сам бува из полицијске дирекције, из сирочадских домова, из пансионата „Срећни дом“, из поправилишта, из касарни, из залагаоница, из хотела, из виших девојачких школа, из женских занатских школа и из манастира Емауса. Све су то била неспособна створења. Истина, нашао сам две до три буве које су имале нешто талента. Али оне нису имале воље. Није их мамила каријера. Побегле би не мислећи на то да их чека велика слава. Нова, млађа бувља генерација неће се никад дичити Францом и Пепином. Њихова вредност не да се описати у тако мало речи.

Поновно смо запали у меланхолију. Пред нашим очима искрсавао је тријумфални поход бувљег циркуса кроз Чешку и Моравску, као и кратак боравак у Мађарској. Одатле су нас жандарми протерали преко границе, јер су у бувљем циркусу видели потајну панславистичку пропаганду.

Местек је прекинуо са излагањем својих успомена.

Када је неко стрпљив и предузимљив, победиће људску глупост. Мора само да буде вешт и да све паметно држи у руци. Није питање у томе да ли ће се насликати патка, већ да се људи који гледају слику убеде да то није патка већ јагуар. Ако један потхват промаши, успеће други или трећи. Људи су волови! — продужио је он своје филозофирање. Уколико је нешто глупље или луђе, људи утолико пре посезају у џепове да би и то видели. Увек људи траже нова изненађења. Шта ви мислите о томе?

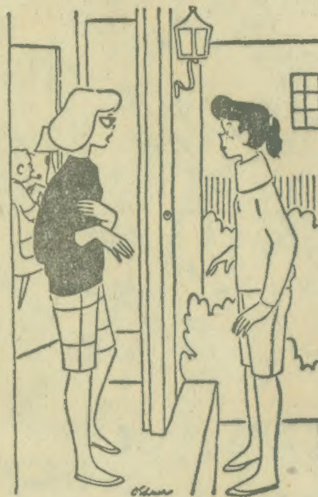
— Мислим — рекао сам — да је врло мало људи самосталних у своме суду. А ко има одређено своје сопствено гледиште, такву ствар обично неће ни да погледа. Наше представе препунила би публика у уверењу да ће заиста видети све што јој је обећано. Сетите се само нашег слепог миша кога смо ухватили на једном брду код Мелника, а издавали га за летећу веверицу из Аустралије. И сваки нам је давао по сексер да би видео. Или присетите се и тога како су се људи пред нашом шатром јагмили за карте да би видели младу циновску змију која је удавила енглеског вицекраља у Индији? Међутим, то је била једна обична млада барска змија. Сетите се и тога како су многи људи долазили да виде орангутана са острва Борнеа кога је представљао Пепи Разнер из Коширца.

— То је била мангупчина! — приметио је Местек. Како га се не бих сећао! Пред претпоследњу представу тражио је од нас двадесет круна, јер није хтео да за 15 круна и храну игра више орангутана. И лепо је тај лола зарадио на воћу и шећеру који му је публика добацивала у кавез. Он би све то у једном углу прикупио и, када би увече шатра била затворена, продавао трговкињи преко пута. Зато и нисам хтео да му дам повишицу. Он се због тога разбеснео и усред представе почео да пева „Ти си Милка моја, моја...“ То је била паника! Тада су нас протерали из Табора. Више смо успеха имали с мумијом енглеског краља Ричарда III, а то је у ствари била увијена камиља кожа. На то смо дошли тек после пола године. Ви сте пред кожом тога овна фамозно говорили: „Овде видите репрезентента једног од највећих и најужаснијих насилника. Ова наказа, зловор и ругоба који се купао у крви безбројних злочина, који је и самога Шекспира изненадио осветољубивошћу и жеђу за крвљу, ова крвопија сад је осушена. Слободни смо да га прикажемо публици у виду једне мумије, конзерве...“

— Тада нам је — додао сам — срески начелник запленио Ричарда III.

Из овога свега видите — закључио је Местек своје филозофирање да је све на свету могућно изводити пред публиком.

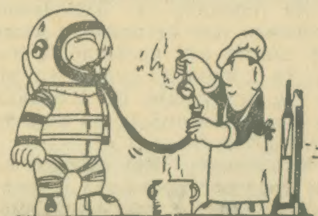
ХУМОР

— НЕ СМЕМ ИЗ КУЋЕ СВЕ ДОК ТАТА РАДИ МОЈ ДОМАЋИ ЗАДАТАК.

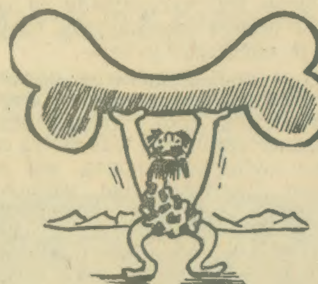
— РЕКАО САМ: НЕЋУ ДА СЕ КУПАМ.

ПОСЛЕДЊА КАШИКА НА ЗЕМЉИ

ЊЕГОВО ПРВО ПЕЦАЊЕ

ДИЗАЧ ТЕРЕТА

Од Кристијана Диора...

Чувени сликар присуствује једној добротворној приредби и у једном моменту примети изванредно лепу девојку, прође поред ње и промрмља:

— Ботичели!

— Ох! не — исправи га увређена девојка, то је од Кристијана Диора — мислећи при том на своју скупоцену хаљину.

ИНТИ РАЈМИ *или* СВЕЧАНОСТ СУНЦА

О празнику којим је народ Инка обележавао почетак нове године пише истраживач Тибор Секељ

★ ★

„Инти рајми“ или Свечаност Сунца старих становника Перуа означавала је почетак године. То је била највећа од четири главне светковине у години. — Временски се подудара са Новом годином нашег модерног календара. Свечаност Инти рајми почињала је када се Сунце најдуже задржавало изнад хоризонта, што се на јужној земљиној полукугли догађа 23. децембра. Трајала је девет дана. Завршавала се управо првог јануара.

Избор тог периода није био случајан. Сунце својом светлошћу и топлином даје живот природи и човеку. То је добро осећао народ који се целог живота борио са хладноћама висинских крајева Перуа. Сунце је било највеће божанство за народ Инка.

На прославу Инти рајми у главни град Куско долазили су војсковође и цивилни поглавари свих покрајина Тауантинсуја. Тако су пре доласка Шпањолаца називали царевину која се протезала гребеном Анда од средине Колумбије до половине Чилеа, на дужини од три хиљаде километара са севера на југ.

Месец дана пре прославе гласници су разносили позиве на све четири стране државе. Позиви су били усмени, јер Инке нису развили никакав систем писања, осим система чворова-„кипу“, који су употребљавали за књиговодство и бележење и чување бројчаних података.

Путеви су се звездасто гранали од самога Куска на све стране. На свaких 1.200 метара пута налазила се кућица са 4 до 6 тркача званих „часки“, увек спремних да преузму вест или наређење од колеге који би дотрчао, и да то пренесу до следеће постаје.

Војсковође, поглавари и други пристизали су неколико дана пре почетка прославе. Сви су били одевени у свечане одоре. Једни су носили одела украшена златним и сребрним плочицама, а око главе златне венце. Други су били обучени у кожу пуме или су на леђима носили кондорова крила или су на лицима имали фантастичне маске. Јер су неки веровали да је њихов племенски праотац пума, односно кондор или неки легендарни дух.

О свему томе нас детаљно обавештава Инка Гарсиласо де ла Вега, перуанско-шпански писац 16 века, син перуанске принцезе и шпанског конкавистадора, одличан познавалац перуанских традиција који је успео да их забележи. Други писац Перуанац Гуаман Поме своје забелешке је илустровао.

Како је која група наилазила, издалека се јављала свирком у флауту, бубњеве или у трубе начињене од морских шкољки.

Војсковође и њихове почасне пратње носили су штитове и оружје, као да иду у рат. Једни стреле и лук, други копље или сербатану (цев за дување отровне стрелице), праћке, секире са кратком дршком, али и са дугом дршком, за баратање обема рукама.

Њихови помоћници носили су паное и транспаренте са сликовитим приказом богатства њиховог краја и његовог доприноса слави Инке.

Племена и покрајине су се надметали у што бољој опремљености и величанственијем наступу. То је била права смотра оружаних снага ове велике државе.

Последња три дана пред празник народ је проводио у припремама за велики сусрет са Сунцем. Исхрана се свела на окроман минимум: јели су сирови кукуруз и неку траву, а пили искључиво воду. Нису палили ватру, мушкарци су спавали одвојено од жена.

Уочи празника свештеници, специјално за то задужени, израчунавали су колико је лама потребно жртвовати Сунцу, колико је потребно припремити другог јела и пића да би се задовољили сви присутни, од краља до последњег роба.

Девице које су проводиле живот у својим манастирима — а они су били разасути по целом краљевству — месиле су празничну погачу. У то време Перуанци нису јели хлеб, већ само печен и куван кукуруз. Али, за тај дан у градовима и селима девице су месиле и пекле мале погаче, величине једне јабуке, од кукурузног брашна. Свак је требало да добије по једну погачу. Од ње би појео само двa-три залогаја, а остатак се чувао за успомену.

Првог дана Инти рајми сам краљ преузимао је дужност врховног свештеника, коју је иначе у току целе године обављао један од његових најближих рођака.

У саму зору краљ је излазио са свим члановима династије на главни трг. Ово је био јединствен случај кад је краљ ишао пешке. У свим другим приликама 25 носача из племена Рукана носили су га у носиљци од злата. Ово племе поносило се својом наследном дужношћу да снабдева краља носачима, па су се младићи од раних година вежбали у ношењу терета и у равномерном ходању без обзира на неравнине пута.

Кад би стигли на главни трг, краљ и његови рођаци изули би своје позлаћене сандале. Лица би окренули истоку и очекивали излазак Сунца. Кад би се најзад Инкин предак појавио на хоризонту у облику ужареног колута, сви би чучнули, у знак обожавања. Раширили би руке у висини лица. Слањем пољубаца изражавали су оданост праоцу.

Војсковође и поглавари који нису краљевске крви, као и њихови пратиоци, вршили су сличан обред, окупљени на другом тргу.

Краљ би се затим усправио, док су остали још неко време остали у чучећем ставу. Краљ би подигао два пехара од злата напуњена вином од кукуруза. Из десног би понудио вино Сунцу, а затим га уливао у повећи суд, одакле је течност цевима текла у храм Сунца. Из левог пехара он би сам попио гутљај. Остатак би разделио рођацима у другим пехарима. После тога упутили би се у храм Сунца.

Две стотине метара испред храма изували су се сви сем краља. Он би то учинио тек пред самим вратима. Затим би сви ушли да се поклоне заједничком претку представљеном у облику огромног колута од злата. Колут је прекривао читав један зид.

Војсковође, поглавари и народ остајали су на тргу пред храмом, поређани по својим јединицама и покрајинама из којих су долазили. Један по један предавали су свештеницима своје поклоне Сунцу у облику пехара, фигура ламе, гуштера и других животиња брижљиво израђених од злата. На тај начин су краљ и његова околина долазили до великих количина злата.

После овог приносиле су се крвне жртве Сунцу. Свештеници за то одређени догонили су одабране животиње на трг. Најпре су жртвовали црне ламе. Црна боја била је омиљена боја Инка, па је и сам краљ најрадије носио црну одећу. Наравно, такву одећу носили су и многи други великодостојници. Познато је да је краљ сваку одећу облачио само два пута, после би је поклонио неком свом рођаку, који је то одело носио са великим поносом.

Кад би свештеници приступали жртвовању ламе, нису је везивали. Четири свештеника држали би њене ноге, док је пети оштрим ножем распорио њене груди и ишчупао срце, плућа и душник. Ако се у плућима још осећао пулс, то је био добар предзнак за догађаје у тој години. Лош предзнак је био ако се душник прекинуо, или ако је животиња после тога још успела да устане.

Остале ламе клали су на најједноставнији начин. Срце и крв су жртвовали Сунцу спаљивањем усред трга, док се све није претворило у пепео. Ватра за овај обред требало је да буде „нова“, посвећена Сунцу.

Ватру су палили помоћу колута какав је краљ обично носио на својој левој руци, чије је дно било покривено фино избрушеним конкавним металним огледалом. Помоћу тог огледалца и сунчаних зрака брзо су успевали да запале прамен памука. Ако би јутро било облачно, палили би ватру трљањем два дрвета.

Сва храна тога дана кувала се и пекла на тој светој ватри. Део нове ватре се преносио и у храм Сунца и у кућу светих девица, чија је дужност била да је чувају у току целе године.

Кад је све месо било печено, делили су га са другим јелима присутнима, без обзира на ранг и положај. На крају су служили пиће у великим количинама. Тиме су свештеници задовољавали највећу страст старих Перуанаца.

По подне је краљ седао на златан престо, окружен својим рођацима. По његовом наређењу ови су наздрављали и пили у име краљево са појединим војсковођама и поглаварима из унутрашњости, по реду, како је коме владар желео да укаже почаст.

Ово је био важан моменат у јавном животу Инкиног царства. Сама чињеница да је неко био почашћен вином пре него што би се то очекивало према његовом положају, значила је његово унапређење, а запостављање је значило смењивање са положаја. Сеоски поглавар је изменом редоследа могао да постане покрајински поглавар или провинцијски великодостојник, док је други могао истим путем да губи дотадашњи положај у замену за много нижи.

Онај који нуди пиће носи у рукама два једнака пехара, од злата, сребра или дрвета. Изасланик би нудећи пиће говорио: „Инка тај и тај те позива да пијеш с њим. Ја долазим да то учиним с тобом у његово име“.

Војсковође и поглавари би узимали пехар са великим поштовањем. Поглед су подизали према Сунцу у знак захвалности за незаслужену част коју им је његов син указао. Пошто би великодостојник испио вино, враћао је пехар без речи, али са гестом дубоког поштовања.

Други дан сви они који су били почашћени, узвраћали су част краљу. Доносили су пехаре пуне вина и нудили их владару. Он их је примао али је из њих само покоју кап попио, мање или више, према томе колику је част хтео да укаже нудиоцу. Остатак је предавао неком од својих рођака, чија је дужност била да у његово име искапе пехар.

Ове чаше које је Инка дотакао рукама и уснама, њихови власници су односили својим кућама и чували их као највећу реликвију.

Девет дана се пило, јело и веселило. У земљи Инка велики оброк се јео између 8 и 9 сати ујутро, а увече, пред залазак Сунца, још један скроман оброк. Осим ова два оброка дневно нису ништа јели. За време јела нису пили. Али би то после јела надокнадили. Кад год је било могуће, по цео дан су проводили пијући вино од кукуруза. Али никада увече. Инке су имале обичај да рано лежу и да устају пре зоре.

Остатак времена у тим данима светковине, кад уста нису била заузета пехаром, испуњавали су својим сетним пентатонским песмама, пропраћеним свирком, играма и алегоричним представама.

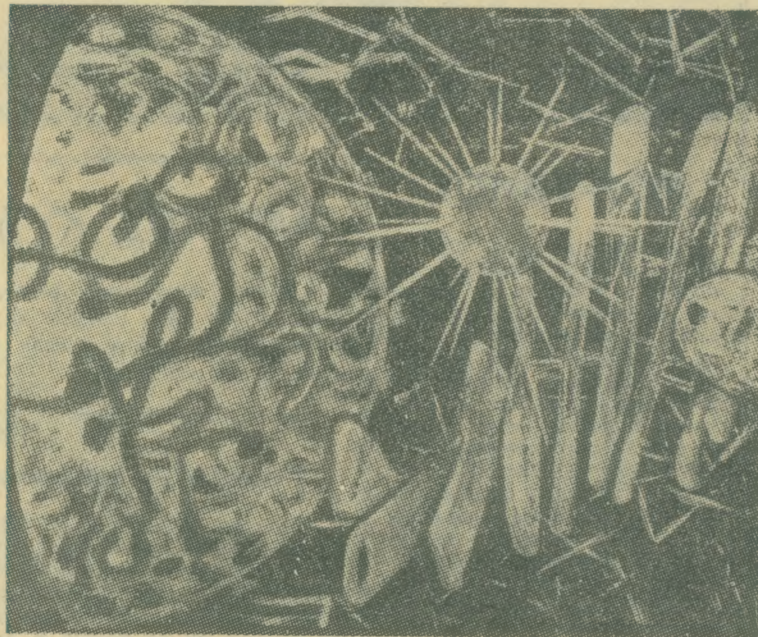
Док се ово одигравало у главном граду, у провинцијским градовима, па чак и у селима понављала се ова свечаност у минијатури. Разуме се, са много мање сјаја особито због одсутности великодостојника и луксуза двора. Но народ се и поред тога у тим данима забављао песмом и игром, а нарочито пићем које није могло да недостаје у било каквој свечаности царства Инка.

Око подне деветог дана званице су почеле да се поново групишу и да се враћају својим кућама. Уморни, али пресрећни.

Нова година је почела. Свак је требало да почне да се брине за будућност.

ИЗ ФОТО-АЛБУМА НАУЧНИКА

Уметничко дело природе

УНУТРАШЊОСТ ЈЕДНЕ ЖИВЕ ЋЕЛИЈЕ

ОПРАВКА НА ШИНАМА

У фабрици „Рафамет“ у Пољској конструисан је алатни строј за оправку точкова на вагонима и локомотивама непосредно на шинама. Строј се поставља на нарочиту платформу, а вагон или локомотива које је треба поправити, заустављају се изнад њега. Оправка точкова на самим шинама знатно је економичнија од садашњег начина ремонта.

У дубини земље

У фабрици „1. мај“ у Плоештију, у Румунији, конструисан је прибор за бушење терена до дубине од 7.000 метара. Уређај је снабдевен са четири дизел-мотора, од којих сваки има 700 коњских снага, и куком која може да подигне 315 тона цеви за бушење. Радом агрегата може се управљати са пулта управљања.

БЕСКРВНА ХИРУРГИЈА

У научно-техничком центру за медицинску електронику у Дрездену, у Источној Немачкој, конструисан је термоелектрични „нож“ који дозвољава хирургу да врши засецање без крви. Овакав један „топли нож“ не само што реже већ и изазива згрушавање крви, а захваљујући томе крвни судови сами се „затварају“.

СИМУЛТАНКЕ и њихове варијанте

СУСРЕТИ шаховских мајстора са најширим кругом љубитеља шаха врше се на симултаним утакмицама које се организују на више начина. Оне служе ширењу шаховске игре и представљају ретку могућност непознатим шахистима да забележе победу или реми са мајстором.

Врло је занимљива алтернативна симултана утакмица, коју за разлику од обичне, играју једновремено два мајстора. Они наизменично, без договарања, вуку потезе трудећи се да оставе довољно времена за размишљање својим многим противницима. У току игре мајстори морају да проникну у међусобне замисли, као и у замисли противника. То им знатно отежава игру, јер се пред њима увек налази непозната позиција. Ове симултанке трају нешто дуже и завршавају се, по правилу, повољније за бројнију страну, него када се бори само са једним мајстором!

Светски рекорд на алтернативним симултаним утакмицама држе београдски мајстори Бора Милић и Драгослав Андрић. Они су 1950. године једновремено играли са 125 шахиста. После 5 сати игре утакмицу су решили у своју корист са 100:25.

Са много више противника играо је Гидеон Шталберг 1941. године у Буенос Аиресу. То је била ланчана симултана утакмица која је почела са 40 играча. Чим би се која од партија завршила, место за шаховском таблом заузимао је нов играч. Њихов пријем је био закључен када је велемајстор повукао потез против 400 противника. Шталберг је добио 364, изгубио 22, а ремизирао 14 партија и — поставио светски рекорд.

Уобичајено је да сваки од учесника на симултаној утакмици има по једну шаховску таблу — и више помагача. У шаховским аналима је забележено да се играло једновремено и на више табли и са више мајстора. Било је то 27. маја 1935. године, када су др Аљехин, Шпилман, Комх и Ландау имали интересантно међусобно такмичење. Противници су им била 32 шахиста из Амстердама од којих је сваки имао испред себе по четири шаховске табле — по једну за сваког мајстора. Циљ утакмице је био: постићи што бољи резултат за што краће време. Др Аљехин, Кмох и Ландау имали су исти резултат: по 29 добијених, 1 изгубљену и 2 реми партије. Са 26 добијених, 2 изгубљене и 4 ремија, резултат Шпилмана је био нешто слабији. Победник је био др Аљехин испред Шпилмана, док су 3. и 4. место делили Кмох и Ландау са истим шаховским и временским резултатом. Победник је свој део симултане утакмице завршио за 2 часа и 10 минута — скоро два часа пре осталих!

Шаховске рубрике се налазе у свим већим дневним листовима који се штампају у целом свету. Ту се објављују шаховски проблеми, занимљиве партије и анегдоте. Једино је у Швајцарској обим те рубрике многоструко проширен. Преко ње мајстор Хенри Гроб, у листу „Ноје цирхер цајтунг“, годинама игра симултане утакмице са стотинама читалаца. Једини услов за учешће је пријава после чега читалац добија број под којим му се објављују потези мајстора Гроба. Тако сваког јутра шахисти уз црну кафу могу да поред вести из целог света сазнају и ону која само њих интересује: који им је потез послао мајстор. Партије се одвијају свакодневно, па и у случају спречености Гроба, јер га тада један други шаховски мајстор замењује. Њима су од велике помоћи специјалне шаховске табле чији је број једнак броју учесника на такмичењу. На свакој од њих налази се позиција која је у току, тако да мајстор може још истог дана по пријему потеза да да одговор.

РЕТКА ИМЕНА

Свакако сте чули о настраним људима, а још више о разним настраностима. У те људе спадао је и неки Тома Раулингс, који је живео у Лавер Пертвуду, у Енглеској. Он је имао шесторо деце и ево каква им је имена дао: Нада, Вера, Рад, Правда, Морал и Истрајност.

РОЛ-ТВИСТ

Рол-твист је игра која се све више шири у свету, а нарочито у Италији. За ову игру потребна је дуга вежба, али и једна играчка на којој се она изводи и која је слична бициклу. Ево како изгледа та играчка потребна за рол-твист. Пречник њених точкова има 20 сантиметара, а размак између точкова 40 сантиметара. Педале су од пластичне масе, а ручице и точкови од гвожђа обавијени каучуком. Као што се види на слици рол-твист је добродошао италијанским келнерима у савлађивању брзине и простора.

КАО КОД КУЋЕ

У једном њујоршком ресторану виси натпис: „Ако пљујете на под у својој кући, пљујте и овде. Осећајте се као код куће“.

Гориле — лењивци

Амерички зоолог Џорџ Шалер вратио се недавно после двогодишњег боравка у афричким џунглама где је проучавао живот горила. Шалер је утврдио да гориле дневно спавају по 13 часова и да по два часа једу.

ИНДИЈАНСКА БАЈКА

КАКО СУ ЖИВОТИЊЕ ПРАВИЛЕ ЧОВЕКА

БИЛО ЈЕ ТО ДАВНО. Још пре него што се Тиче-Маниту, господар живота, спустио на Црвено камење и тамо попушио велику лулу мира свих народа... Охо! Још колико је давно то било!

У то време — а догодило се то, ој, тако давно — на земљи још није било људи. Ни Дакота, ни Црнonогих, ни Команча... Ниједног народа, ниједног човека није било на земљи.

У то време — а било је то веома давно — господари на земљи биле су животиње, а најглавнија међу њима био је којот, степски вук. А он је био главни због тога што је био веома лукав, а још и због тога што је умео да врача.

Али једном — а догодило се то тако давно — животиње су почеле да гунђају на то што им је којот господар. Гризли — медвед је рекао: „Ја сам јачи од којота!“ И пума је казала: „Ја сам окретнија од којота“. И све остале животиње су изјавиле: „Ја сам лепши, бржи, већи од којота“. И свака је казала: „Ја треба да будем најглавнија на земљи!“

И ето — а све је то било у давна, прадавна времена — којот је некако дознао да животиње неће више да га слушају и доносе му дивљач. И стао је да мисли. Дуго, дуго је мислио. И смислио. Зато што је међу свима он био најлукавији, и због тога што је умео да врача.

И кренуо је којот — а све је то било веома, веома давно, па чак и још давније — животињама, скупио их и казао им:

— Смислио сам. Нека свака од вас слепи од песка свог Човека. А затим ћемо изабрати најлепшег и ја ћу га оживети.

И животиње су почеле да од мокрог песка праве човека. Свака од њих трудила се да га начини лепим, лукавим, јаким, страшним — сличног њој самој.

Само га је којот правио другачијег од свих. „Нека буде без крзна — мислио је — без канџи и оштрих зуба. Нека Човек буде незаштићен. Тада ће ме се он бојати и ја ћу опет бити господар на земљи“.

И тако су — а догодило се то тако давно да се нико више не сећа када је то било — животиње направиле свака свог Човека и отишле на спавање. Само којот није спавао, већ се само претварао да спава. Тихо је устао и поломио све људе, ама баш све, сем свог Човека, оног без канџи и оштрих зуба.

Ноћ је минула и јутарњи ветар вратио је дан на земљу и којот је оживео свог Човека. Сунце је дотакло његове груди и Човеково срце почело је да куца. Сунце се дотакло његових руку и ногу и Човек се дигао са земље. И усправио се. Протрљао је очи и угледао небо, плаво-плаво, и облаке, беле-беле, и цвеће, и реку. И Човек је помислио да је живот леп. И насмејао се.

А животиње су се пробудиле чувши смех првог Човека. Пробудиле су се и виделе да је Човек без крзна, без канџи и зуба. И животиње су се уплашиле: „Човек је, очигледно, веома јак кад стоји тако наг, без канџи и оштрих зуба, а смеје се“. Све су се уплашиле. Уплашио се чак и којот и повукао се у прерију. И по њој трчи и дан-данас.

Да, било је то давно. Охо! Још колико је то давно било!

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

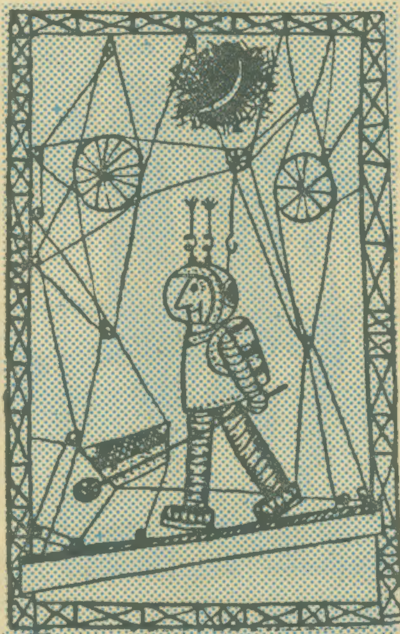
СЛУЧАЈ С ДРОЗДОВИМА

Од пре извесног времена на лејама са садницама воћака на имању америчког Института здравља у Вашингтону, почели су да налазе мртве дроздове. У почетку су научници сматрали да се птице трују неким инсектицидом. Међутим, убрзо су дошли до сасвим другачијег и потпуно неочекиваног закључка: пред смрт дроздови су били веома... пијани. Они су се назобали меких дивљих јабука, које су се, на несрећу птица, најпре смрзле, а затим се отопиле. Шећер кога има у јабукама је преврео, а то је било довољно да се дроздови опију.

Месечева тежа на земљи

ОСВАЈАЊЕ нашег природног сателита није тако далеко да се о разним проблемима везаним с тим не би већ сада говорило. Како ће се људи осећати на Месецу? Јер, треба да се подсетимо да је тамо сила теже шест пута мања но на нашој планети. Зар не би било добро да се тренирањем привикавамо на Месечеву тежу?

Недавно су амерички научници начинили „вештачки месец". Додуше, он ни из далека не личи на прави Месец. Дугачка и широка даска постављена је укосо, и то уском ивицом навише. Човек „обешен" укосо над том даском, и то помоћу сложеног система чекрка и ужади, осећа се као кад би се налазио на Месецу. Јер, због косог положаја тела он врши притисак на даску силом која је шест пута мања од његове тежине. Другим речима, сила теже је у ствари смањена до „Месечеве".

Систем ужади не придржава само труп, већ и руке, ноге и главу (помоћу нарочитог шлема). Додуше, човек је донекле ограничен у кретању, али он потпуно слободно може да хода по дасци, да употребљава алатке или да вози натоварена колица. Треба рећи да су и сви предмети с којима он барата такође „обешени" да би се и њихова тежина умањила. Претпоставља се да ће овом тренингу бити подвргнути амерички космонаути који ће учествовати у остварењу програма „Аполон". Као што је познато, овај програм предвиђа искрцавање космонаута на Месец и њихов повратак на Земљу.

Уређује Паја Патак

Није за жаљење

— *Како је Пера Ждера?*
— *Има парализу — каже Шиља.*
— *Јадан, откада?*
— *Откако је наследио богату тетку има пара, а оженио се Лизом.*

Погодио

— *Пушим само пола цигарете — хвали се Пера Ждера како поштује савете лекара.*
— *А ко попуши ону прву половину?*

Логично

— *Журим се, време је новац! — каже Паја.*
— *Значи, што се има више времена више се и потроши, — закључује Шиља.*

Разумели се

— *Куда идеш? — пита Шиља Белку.*
— *У биоскоп — каже она.*
— *А шта се даје?*
— *Кво вадис. Јеси ли већ гледао?*
— *Не, а шта то значи?*
— *Куда идеш?*
— *Па, ја идем да шетам.*

Није крива пошта

— *Јавио сам писмом Паји и Пати да ћу доћи на вечеру а њих синоћ нигде. Сигурно га нису добили — жали се Пера Ждера.*
— *Напротив, то ти је баш доказ да су га примили.*

Није му јасно

— *Чудо — кад пијем огладним, а кад једем ожедним и никад краја — размишља Пера Ждера.*

Ситница

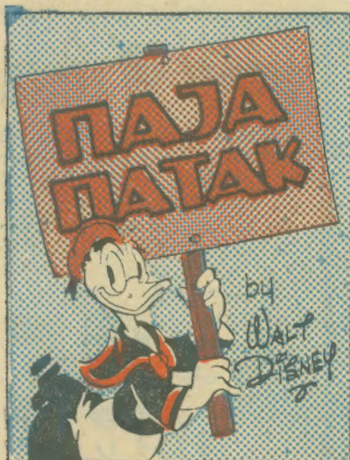
На испиту хемије пита професор Шиљу шта је то А 5203.
— *На врху ми је језика — као присећа се Шиља.*
— *Пљуните брзо, јер је то арсеник, зар не знате да то не треба стављати у уста.*

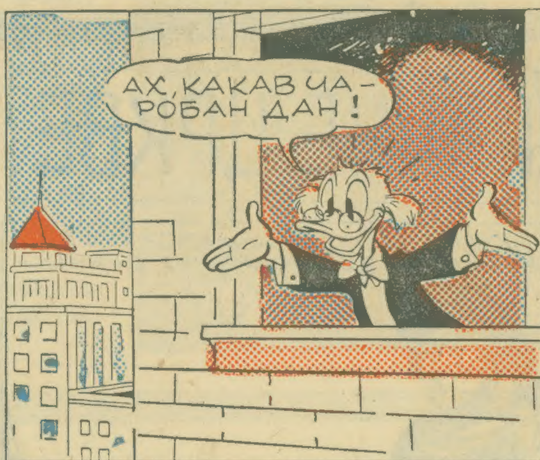
Не разумем

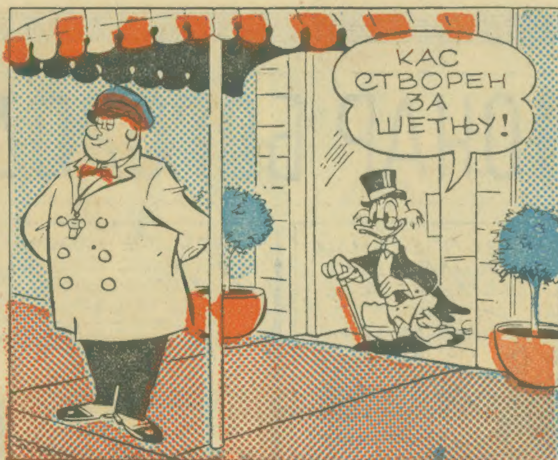
— *Ова порција печења је рендгенизирана, — каже Пера Ждера.*
— *Како? — чуди се келнер.*
— *Видим саме кости.*

Није тај

Седи Шиља у кафани и већ му се досадило да чека поручено јело. Зове једног келнера и упита га!
— *Откад сте ви овде?*
—*Има три дана.*
— *Онда код вас нисам поручио.*

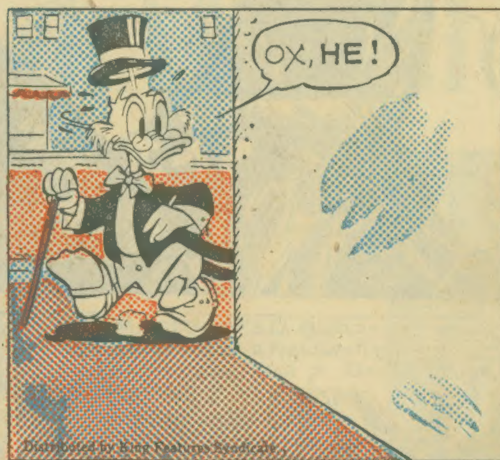

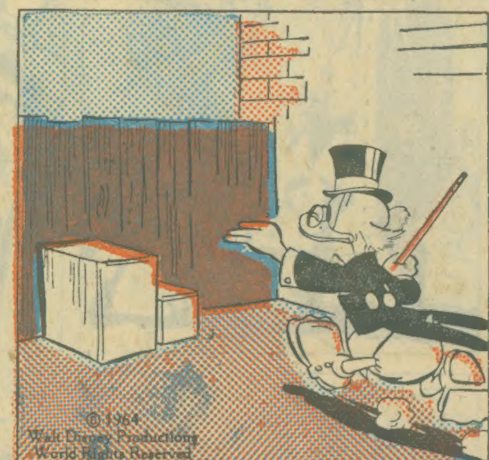

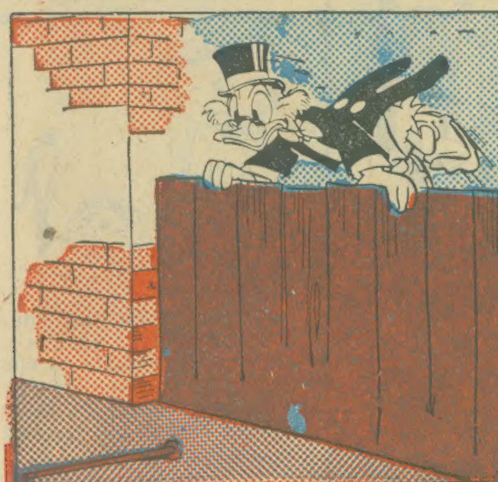

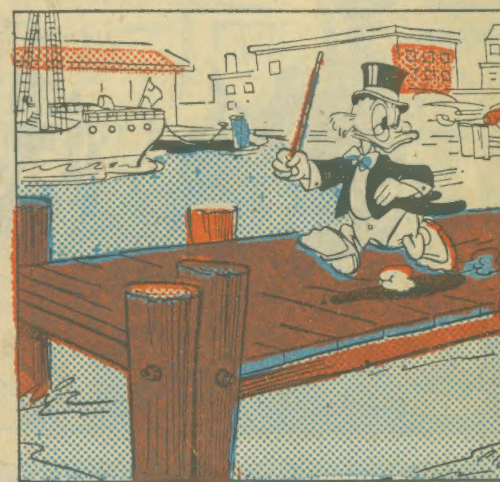

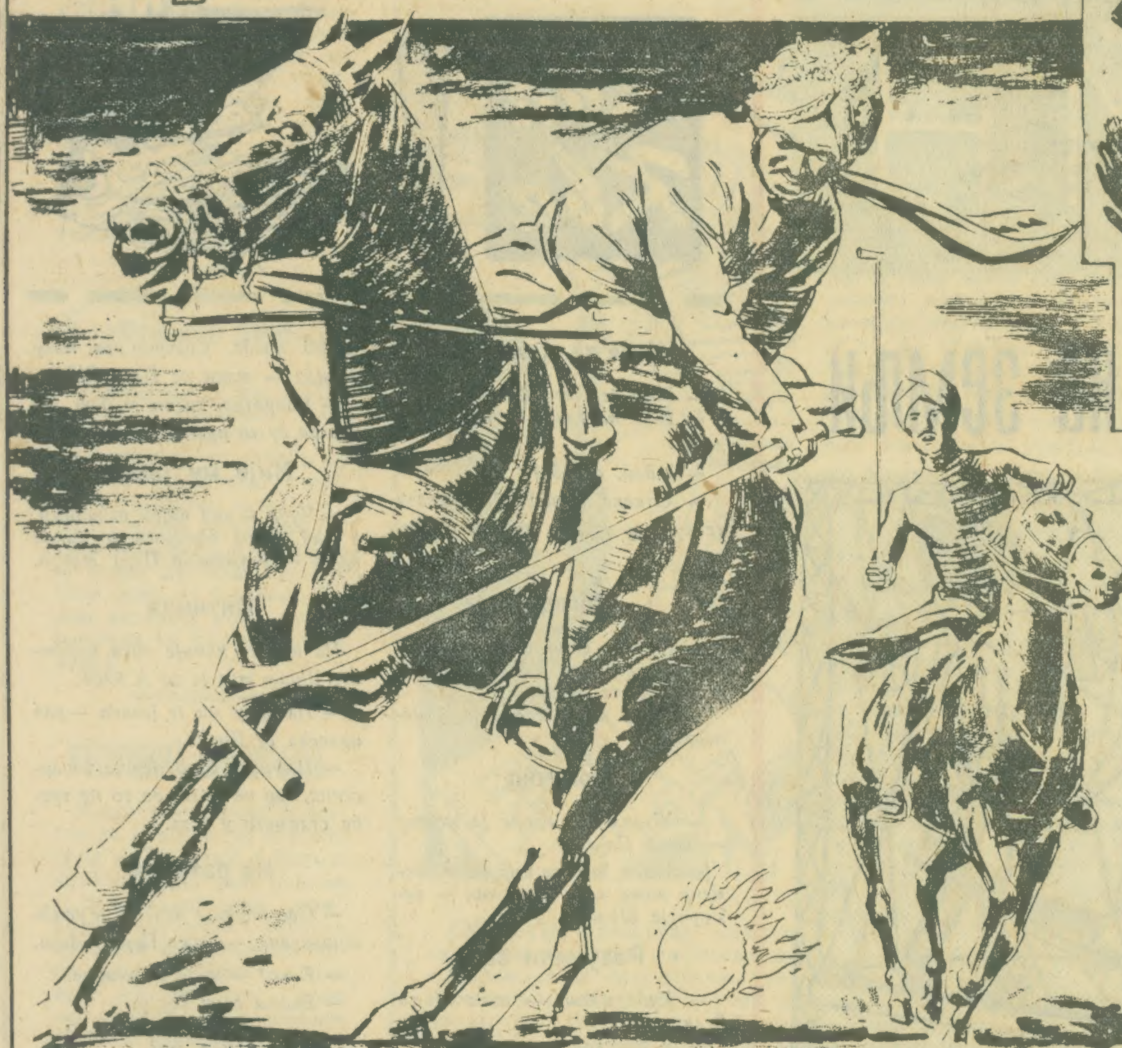

Веровали или не!

Ripley's

СТЕНА — ЛАВ

У МИЛПОРТУ, У ШКОТСКОЈ.
ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ

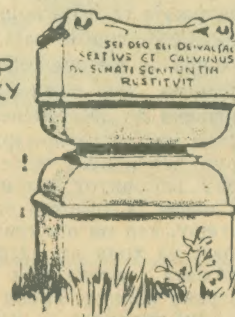
ОВИ ХИЈЕРОГЛИФИ
ПРЕДСТАВЉАЛИ СУ
У СТАРОМ ЕГИПТУ
БРОЈ 1.235.326

КВАДРАТНИ НОВАЦ

КОВАН ЈЕ 1621. ГОДИНЕ У ПФОРЦХАЈМУ (НЕМАЧКА)

ЈЕДАН СТАРИ ОЛТАР НА БРЕЖУЉКУ ПАЛАТИНУ, У РИМУ, У ЧАСТ „НЕЗНАНОГ БОЖАНСТВА" ПОДИГЛИ СУ РИМЉАНИ ДА СЕ НЕ БИ НЕКИ СЛУЧАЈНО ЗАБОРАВЉЕНИ БОГ НАЉУТИО НА ЊИХ. !

БЕРЛОУ ТРЕКОТИК РОДОМ ИЗ БОСТОНА У АМЕРИЦИ, БИО ЈЕ 1770 ГОДИНЕ ИЗАБРАН ЗА ПРЕДСЕДНИКА ЛОНДОНСКЕ ОПШТИНЕ.
ОН ЈЕ ЈЕДИНИ АМЕРИКАНАЦ КОЈИ ЈЕ ЗАУЗИМАО ОВАЈ ВИСОКИ ПОЛОЖАЈ У ЛОНДОНУ

Најнеобичнији испит у историји

АКБАР (1542 -1602), ВЛАДАР ИНДИЈЕ, ЗАХТЕВАО ЈЕ ОД СВАКОГ КАНДИДАТА ЗА СВАКИ ВИСОК ПОЛОЖАЈ У ЗЕМЉИ ДА НАЈПРЕ С ЊИМ ЈЕДНЕ НОЋИ ИГРА ПОЛО - ВАТРЕНИМ ЛОПТАМА!

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ПРЕТИЛА ИМ ЛОМАЧА

Тек недавно енглески парламент донео је одлуку о укидању једног закона из 1677. године према коме ће „сваки онај који буде предсказивао време би-

ти спаљен на ломачи". Службеници британске метеоролошке службе, нису ни подозревали да су званично били јеретици и да им је све до укидања закона претила смрт на ломачи.

РЕЦЕПТ СРЕЋЕ

По старом данском веровању девојка која за своје свадбене ципеле плати искључиво металним новчићима, биће срећна у браку. Недавно је двадесет трогодишња Грета Хансен из

Копенхагена дошла у продавницу обуће с врећом у којој је било 10.317 по вредности најмањих новчића и њима је платила своје ципеле. Новчиће је скупљала дванаест година.

ПОПАЈ

ТИ И ОСКАР ИДЕТЕ ДА ХРАНИТЕ ПТИЦЕ??

АХА!!

ПШЕНИЦА! ЗАР ИМ САМО ТО ДАЈЕШ??

А ШТА ДРУГО??

СЕМЕ

ЗНАО САМ ДА САМ ТО ОВДЕ ВИДЕО! СРЕЋОМ, ИМАМ ДОБРО ПАМЋЕЊЕ!

ПОМЕШАЋЕМО ПШЕНИЦУ И САМЛЕВЕНЕ ПЛОЧЕ!

ШТА КАЖЕШ?

?

НЕ ЗНАМ, АЛИ ЋЕ ОД ОВЕ ХРАНЕ СВЕ ПТИЧЕ ПЕВАТИ К'О КАРУЗО!

А КАКВЕ СУ ТО ПЛОЧЕ?

СЕМЕ

КИКО, ВРЕМЕ ЈЕ ЗА ТВОЈ ПОПОДНЕВНИ ОДМОР! И ОСКАР БИ МОГАО ДА ПРИЛЕГНЕ!

ДОБРО! АЛИ, ХОЋЕШ ЛИ НАС ЗВАТИ АКО ЧУЈЕШ НЕКО ПЕВАЊЕ??

НИЈЕ ПРАВО ДА ПРАВЕ ЕКСПЕРИМЕНТЕ С ПТИЦАМА! ХА! ОВО ЈЕ ЈЕДНА ОД МОЈИХ СТАРИХ ПЛОЧА!!

КАД СЕ ПРОБУДЕ, УКЉУЧИЋУ ГРАМОФОН!

ГРРР ГРР ГР

СЕМЕ

ЈЕСИ Л' ЧУО ШТОГОД, ПОПАЈУ??

ДОЂИ ПА САМ ОСЛУШНИ!!

ТО ЋЕ ЗА ЊИХ БИТИ СТРАШНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ!!

ХА!

ОЈ, МОРЕ ДУБОКО, СВА МОЈА РАДОСТИ...

СЕМЕ

TOM SIMS &

ВЕШТАЧКИ СНЕГ

Данас је потребно све предвидети... па чак и зимске спортове без правог снега! Због тога су Американци у планинама Масачусетса направили вештачке стазе од пластичне материје које омогућавају скијање и у августу кад владају врућине од 30° у хладу.

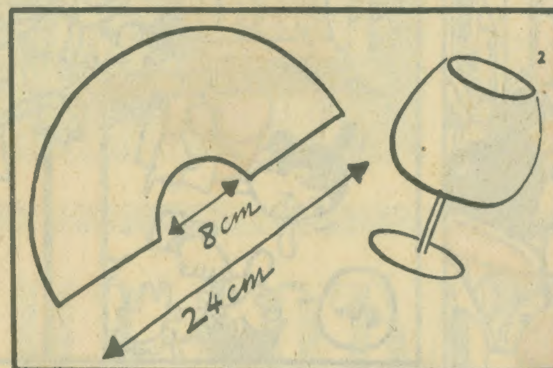
НАПРАВИ САМ

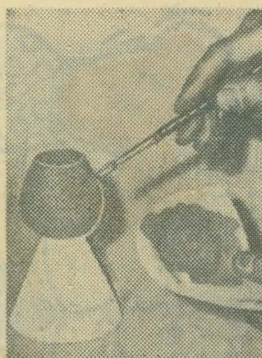
МИЋА са косом која расте

Шта мислите од чега је начињена глава нашег симпатичног лутана Миће са густом косом? Од... стаклене чаше са ногом коју ће ваша мама свакако жртвовати кад буде сазнала због чега вам је потребна.

За Мићу су вам потребни још папир за цртање који ћете опсећи као што видите на слици 1, омотати га око ноге чаше у облику купе и залепити по ивици. Да би вам папир био што чвршћи и да се приликом сипања воде не би расквасио премажите га лаком у боји, као и чашу, с тим што сте им претходно нацртали лице и одећу.

А сад најважнији Мићин реквизити: коса: исклијала зрна жита, проса, зоби, траве или сочива. Сађење може да се врши у било које доба године.

Пошто сте Мићу дефинитивно направили ставите на дно чаше слој памука (вате) по коме ћете разбацати зрневље. Ако желите можете преко зрневља ставити и слој земље. После неколико дана зрно ће почети да клија.

Само припазите: земља треба да буде веома влажна, а памук стално натопљен водом. Мића треба да се налази на светлом месту, најбоље код прозора, да би му што пре порасла „коса". Кад израсте довољно, подрежите је да би њен облик одговарао Мићиној величини, а тако ће боље и брже расти.

СТОНА ЛАМПА

Два поклопца од конзерви — већи и мањи — и један лимени прстен, комад електричне жице чија дужина зависи од ваших потреба, пергамент-папир или обична хартија за цртање, патрон са електричном сијалицом, један утикач и жица од које ћете начинити костур за штит — то је све што вам треба за стону лампу.

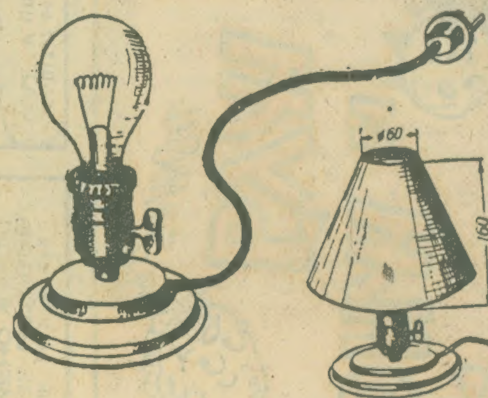
Поклопце од конзерви залемите један за други, а затим их премажите црним лаком. Патрон учврстите помоћу металног лименог прстена који претходно треба залемити на средини унутрашње стране горњег, мањег поклопца. Доња ивица тог прстена иде по спољашњем пречнику нарочитог отвора начињеног на већем поклопцу.

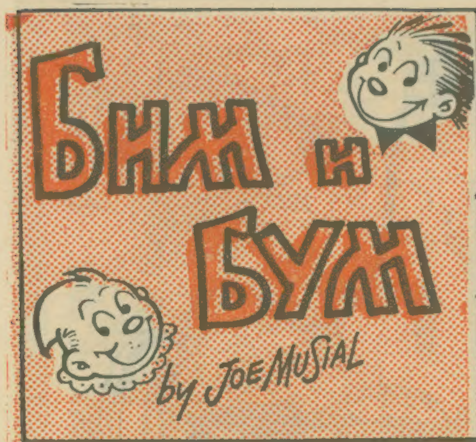
Ако сте за штит за лампу изабрали обичан папир за цртање, потребно је да га премажете неком анилинском бојом (оном која се употребљава за бојење памучних тканина), а када се она осуши, импрегнирајте хартију растопљеним парафином.

Жичани „костур" штита очистите шмиргл-папиром, премажите црним лаком и причврстите га за патрон.

Размере на нашем цртежу дате су у милиметрима.

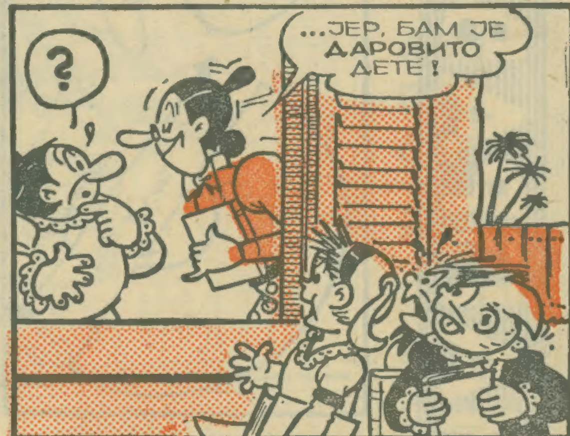

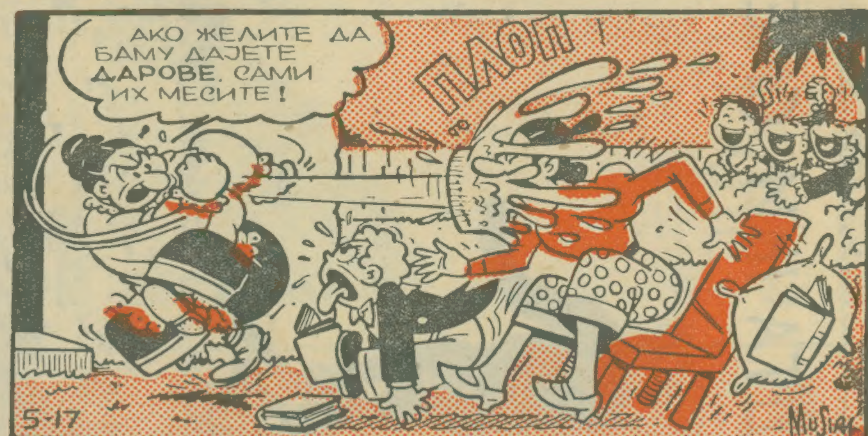

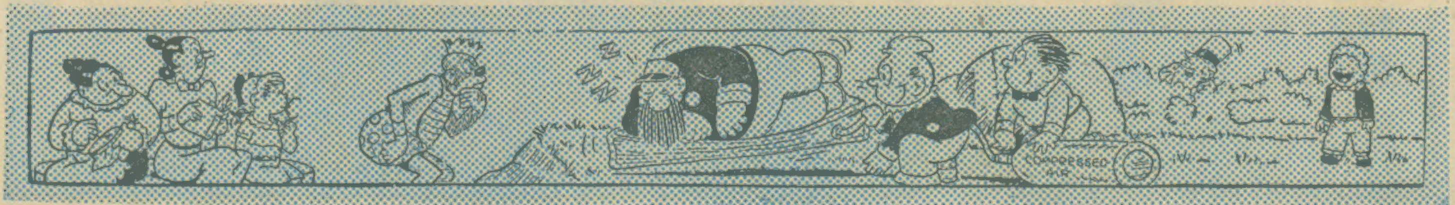

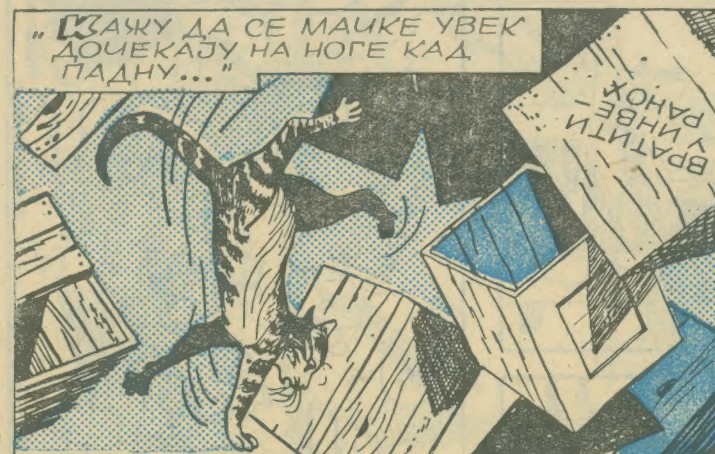

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

Walt Disney

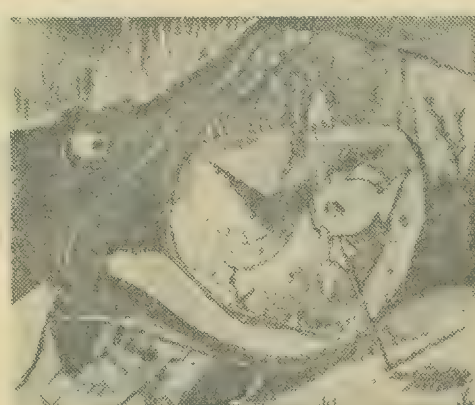

ДА БИ СЕ ОСТВАРИЛА НЕОБИЧНА СУДБИНА МАЛИ СЛУГА ПО ИМЕНУ ВОРТ МОРАО ЈЕ ДА ИЗВРШИ ВИШЕ ЗАДАТАКА. ПРЕТВОРЕН У ПТИЦУ, ОН ДОПАДА У РУКЕ ГОСПОЂЕ ГИМ.

ГОСПОЂА ГИМ ЈЕ У СТВАРИ ПРАВА ВЕШТИЦА КОЈА СВАКИ ЧАС МЕЊА ОБЛИЧЈЕ ВОРТ, ПРЕТВОРЕН У КОЗУ, МОРА ДА СЕ БОРИ СА ЊОМ, ЈЕР ЈЕ ОНА САДА УЗЕЛА ОБЛИК НОСОРОГА, АЛИ ЈОЈ ТО, КАКО СЕ И НА СЛИЦИ ВИДИ, НЕ ПОМАЖЕ.

ОВОГА ПУТА ЈЕ ТО ОГРОМНА ШТУКА КОЈОЈ ДЕЧАК ПРЕТВОРЕН У РИБИЦУ ТРЕБА ДА СЕ СУПРОТСТАВИ. ПОБЕЂУЈЕ ДЕЧАК. НАРАВНО УЗ ПОМОЋ СВОГА ПРИЈАТЕЉА, ЧАРОБЊАКА МЕРЛИНА.

Мач у камену

1.325.650 оловки, три године рада, пет тона боје — све је то утрошено за дугометражни филм Волта Дизнија направљен према Вајтовом истоименом роману у сликама „Мач у камену"

НА ОСТРВУ Алдернеј, у Ламаншу, живи модерни писац басни, по имену Т. Х. Вајт. Он има 57 година, браду и седу косу, а главни су му хоби историја и легенде, и то нарочито из средњег века. Овај усамљени историчар и писац који дане проводи на свом мало настањеном острву аутор је дела „Мач у камену", према коме је и Волт Дизни направио истоимени стрип који смо ми објавили у нашем листу у септембру 1964. године.

Књига „Мач у камену" први пут се појавила 1938. године, а отада је више пута преправљана све док није добила данашњи облик. „Мач у камену" је прича о једном детету, будућем легендарном краљу Артуру. Прича и стрип су послужили Волту Дизнију да направи и дугометражни филм чији садржај укратко доносимо:

Филм почиње сценом у којој се види кућа у којој живи чаробњак Мерлин коме је судбина поверила васпитање малога дванаестогодишњака слуге Ворта, будућег краља Артура.

Кућа је сиромашна, обична кровињара, а Мерлин дочекује свога малога госта који је уместо да уђе на врата, упао с крова, на који се био сакрио од вука.

— Најзад сте стигли? — пита га чаробњак. — Очекивао сам вас раније...

— Ви сте ме чекали, а како сте знали да ћу доћи? — зачуђено га пита дете.

— Само, да вам неће бити неугодно да боравите у мојој кући која није баш најбоље снабдевена комфором — шали се чаробњак са дететом.

Мерлин узима на себе задатак да васпита свога младог госта кога аутор Вајт описује као услужно и храбро дете.

Према легенди, од младога слуге Ворта уз помоћ чаробњака Мерлина постаје будући легендарни краљ Артур, који опет према легенди ступа на престо 516. године кад је једини успео да извуче мач из камена, што дотле ниједном витезу није успело. Артур побеђује Пикте, Скоте и Саксонце, осваја многобројне земље, оснива ред витезова округлог стола, а умире 542. године после ране коју му је у једној бици задао његов рођак Медро.

☆

За дугометражни филм „Мач у камену" у атељеима Волта Дизнија утрошено је више од милион филмованих слика, за које је опет утрошено толико боје да би било довољно да се обоје зидови 135 вила просечне величине. За време трогодишњег рада на овом филму је учествовало око 300 стручњака, а спектар боја Дизнијевог атељеа се повећао за стотинак нових тонова, тако да сад он укупно износи више од једне хиљаде, мада начин припремања и мешавина још увек представљају добро чувану тајну. При прављењу овог филма први пут је употребљена и ксерографија, нов поступак електронске репродукције директно на позитив.

Личности које окружују главног јунака су једна стара вештица по имену госпођа Гим, сер Хектор, Артуров очух, Кеј, глупи син сер Хектора и Вортов полубрат, сер Пелинор, стари британски племић, једна буљина звана Архимед, једна свирепа штука, једна жаба-шаљивчина, вук и други. Мерлиново подучавање се састоји из више различитих догађаја из којих његов штићеник сам треба да извуче поуку и тако покаже своју сналажљивост и интелигенцију која ће му као будућем краљу бити потребна.

У СКЛАДУ СА ЛЕГЕНДОМ И ФИЛМ СЕ ЗАВРШАВА ИЗБОРОМ МЛАДОГ ВОРТА ЗА КРАЉА ЕНГЛЕСКЕ 516. ГОДИНЕ, КАДА ЈЕ ОВАЈ ПРЕД ОКУПЉЕНИМ НАРОДОМ ИЗВАДИО МАЧ ИЗ КАМЕНА КОЈИ ДОТЛЕ НИКО ОД ВИТЕЗОВА НИЈЕ МОГАО НИ ПОМАЋИ.

»ФАРАОН« — ИЗ ЛОЂА

ИЗ ПУСТИЊЕ „Кара-кум" у Совјетском Савезу вратила се недавно у Лођ велика пољска филмска екипа која снима грандиозни историјски филм „Фараон" по истоименом роману Болеслава Пруса.

Режију овог филма води један од најпознатијих пољских редитеља Јежи Кавалерович, који је и нашој публици познат по филмовима „Воз" и „Јоана, мајка анђеоска". Овај други филм добио је пре неколико година прву награду на фестивалу у Кану.

„Фараон" ће бити велики историјски спектакл у боји и састојаће се из два дела. О његовим димензијама најбоље могу да посведоче и ови подаци: у пустињу „Кара-кум" где су снимани екстеријери отишло је из Пољске преко 30 вагона реквизита, а у снимању је узело учешћа око 3.500 статиста. У филмском студију у Лођу, где се сада снимају ентеријери, само престона дворана египатских фараона заузела је четири велике хале за снимање, а једна од тих хала спада међу највеће на свету.

Један од куриозитета је и овај податак: у филму учествује 300 капелена-глумаца којима је за сваку обријану главу требало платити по 300 злота.

Иако је пре свега замишљен као забавни спектакл, „Фараон" ће имати и своју филозофску поенту. Он, наиме, обрађује вечни проблем свих времена, проблем власти.

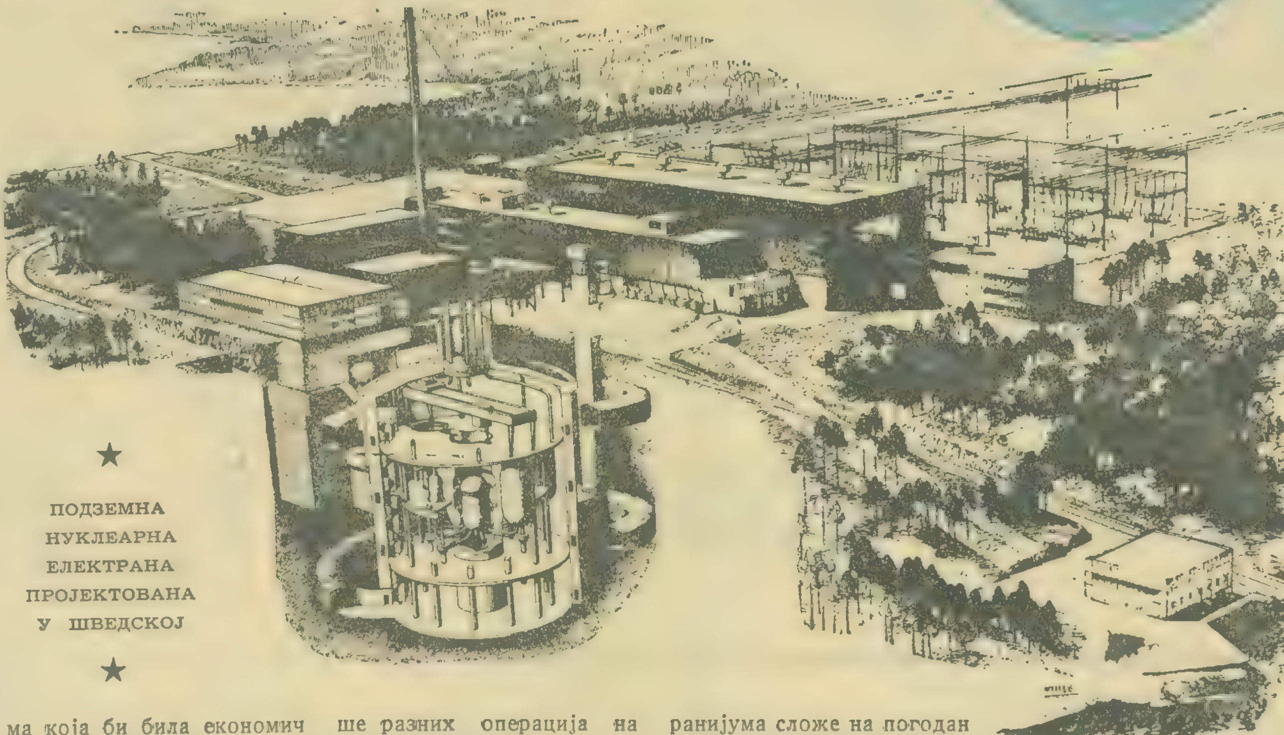
Улогу Фараона Рамзеса XIII тумачи млади студент глумачке академије из Варшаве Јежи Зелник.

Предвиђа се да после радова у Лођу екипа оде у Египат ради снимања екстеријера око пирамида у Гизеху и Луксору, а завршетак снимања очекује се у јулу ове године.

Из науке и технике

ТЕЖАК ПУТ ОД УРАНИЈУМСКЕ РУДЕ ДО НУКЛЕАРНЕ ЕНЕРГИЈЕ

УРАНИЈУМ је као хемијски елеменат познат већ готово два века, али се до 1938. године није знало да се у његовим атомима крије огромна енергија коју само треба умети ослободити и користити. После открића Францускиње Ирене Кири и Југословена Павла Савића, који су први запазили цепање уранијумских језгра, почело се са интензивним истраживањем овог феномена. Уранијум, наиме, садржи толико нагомилане скривене енергије да је она за више милиона пута већа од оне коју даје иста количина најјачег хемијског горива или експлозива.

★

ПОДЗЕМНА НУКЛЕАРНА ЕЛЕКТРАНА ПРОЈЕКТОВАНА У ШВЕДСКОЈ

★

Ловци са Гајгеровим бројачима

Уранијум не спада у нарочито ретке елементе. Њега у земљиној кори има 10 пута више него живе, 50 пута више него сребра и 1000 пута више него злата! Ипак, он је за разлику од многих других руда тако разбацан и распоређен, да га налазимо готово свуда, али ретко када довољно на једном месту. Трагање за рудама уранијума знатно је олакшано чињеницом да је уранијум радиоактивни елеменат, тако да се може лако пронаћи инструментима који региструју радиоактивне зраке, такозваним бројачима. Специјализоване екипе обилазе терен пешице, аутомобилима па чак и хеликоптерима. Претраже се стотине квадратних километара и од хиљада пронађених „радиоактивних аномалија" тек понека припада лежиштима руда уранијума која би била економична за експлоатацију.

Чистоћа — главни услов

Да би уранијум био употребљив у нуклеарној технологији он мора бити ванредно високе чистоће. У крајњем производу не сме бити ни милионитог дела неких примеса као што су то елементи бор, кадмијум и неки други. Ниједна индустрија пре нуклеарне није била у стању да навелико произведе тако чисте супстанције. Данас се једино материјали за полупроводнике (транзисторе и сл.) производе са већим степеном чистоће!

Руда уранијума, после више разних операција на крају постаје црн прах — диоксид уранијума. Одавде нам на располагању стоје два пута, оба подједнако тешка и скупа. Од праха се печењем на високој температури праве керамички облици или се прах редукује у метални уранијум. Ово су основне „цигле" нуклеарне технологије: обично су то шипке од метала или керамике не веће од четвртлитарске бочице.

Енергија тек у реакторима

Поседовање „нуклеарно чистог" уранијума још није довољно да би се од њега добила енергија. То се постиже када се шипке уранијума сложе на погодан начин у нуклеарном реактору, уређају који је опкољен дебелом заштитом од радиоактивног зрачења и који садржи модератор. Као модератор се обично употребљава ванредно чист графит или тешка вода. Тек уз њихову помоћ у нуклеарном гориву се може остварити ланчана реакција цепања језгра уранијума. Графита је потребно више десетина или стотина тона. Тешка вода, као друга могућност, је производ који се добива из обичне воде: један 6000. део обичне воде је тешка вода, течност слична обичној води, али са веома различитим нуклеарним особинама. Килограм тешке воде кошта око 50.000 динара, јер је њено издвајање из обичне воде веома тешко. И за најмањи реактор потребно је више тона тешке воде.

Комбинација модератора и нуклеарног горива омогућава да се на контролисан начин из уранијума ослободи нукеларна енергија у виду топлоте. Унутрашњост реактора се убрзо угреје до жељене температуре и топлота се може преносити на парне турбине или друге уређаје.

Кад нестане угља...

Једна од главних предности нуклеарног горива је у његовим малим димензијама и малој тежини кад се пореди са класичним. Транспортни трошкови су према томе далеко нижи, него код угља или петролеја. Иако се практично не може остварити искоришћење уранијума боље од неколико процената, још увек је оно неколико десетина хиљада пута „јаче" од угља. Ово је нарочито привлачно када се нуклеарна енергија употребљава као извор топлоте и електричне енергије у тешко приступачним деловима света, као што су то поларни предели. Пошто за „изгарање" нуклеарног горива није потребан кисеоник, оно налази широку примену за погон подморница које сада могу врло дуго пловити без изроњавања.

Уранијума ће бити и тада кад на земљи буду утрошена сва фосилна горива. У специјалним реакторима нуклеарна енергија се може ослобађати и тако да се више новог горива ствара но што се троши, тако да ако се са њиме разумно поступа, несташице неће бити.

Једна од незгодних страна нуклеарне енергије је огромна количина радиоактивних отпадака који се стварају „изгарањем" уранијума и других нуклеарних горива. Ово је проблем који до данас није на задовољавајући начин решен.

Енергија будућности је без сумње нуклеарна енергија. И поред свих својих привлачних особина она данас још није постала конкурентна са просечним термоелектранама, а по цени струје још је далеко од хидроелектрана. Развојем и даљим усавршавањем свих детаља у сложеном низу од копања уранијумске руде па до коначног смештаја радиоактивних отпадака, нуклеарна енергија ће временом успети да се по цени изједначи са другим изворима енергије па и да постане водећи њен извор.

МОДЕЛИ ПРАСТАРИХ МОНСТРУМА

ПРВИ ПУТ у историји Енглеске, 1850. године, покушано је да се реконструишу огромне праисторијске животиње за које се сигурно зна да су тумарале по британским острвима.

Лондонска општина је за смештај 24 монструма, у природној величини, обезбедила место у природном парку са вештачким мостовима и језерима. Тај парк налази се на периферији Лондона у близини Кристалне палате, у којој се приређују изложбе и сајмови.

Одлука о величини и облику, као и изгледу ових немани поверена је професору Ричарду Овену, једном од пионира истраживања у овој области. Није прошло дуго времена од те одлуке. Већ 1854. године ове праисторијске грдосије запрепашћивале су посетиоце својим изгледом. Оне су биле израђене од бетона, гвожђа и опеке. После су биле обложене гипсом тако добро да ни данас, после више од једног столећа, препотопски монструми нису претрпели ниједну већу поправку.

Међу оним који се овде налазе у замишљеној свирепости истичу се ирски вапит са својим огромним роговима, затим џиновски лењивац, који се наслања на велико дрво, мегалосауруси, који подсећају на кенгуре и који су живели отприлике пре 150 милиона година, хранећи се месом других гмизаваца. Ту се налазе и бодљикави хилеосауруси, разбојничког изгледа, и други. Разуме се, да су деца најревноснији посетиоци овога парка. Она се уз цику играју и покушавају да ухвате кротко јаре или јагње који се слободно крећу око њихових ногу. Уз саму обалу језера плове црвени пеликани и водене птице, док се „храбрије" патке и голубови гегају дуж стаза.

Нешто према западу налазе се највећи диносауруси, који својим претећим изгледом уливају страх. Ту се налази и мравојед игуанодон, смештен у бујну траву, у свој исконски амбијент. Остаци игуанодона пронађени су у 19. веку у многим деловима Енглеске. Он је живео отприлике када и мегалосаурус. Био је тежак 7.000 килограма и изгледао је монструозно. Сматра се да је био безазлен.

Научници су радили на реконструкцији ове огромне животиње и дошли су на оригиналну идеју. Одлучили су да нову 1853. годину дочекају унутар самог игуанодона. Тако је и било. Професор Овен имао је почасно место — у самој лобањи немани.

Идући даље унутар парка наилазимо на птеродактилусе, чудне гмизавце који су летели пре отприлике 80 милиона година. Њих је чувени енглески писац сер Артур Конан Дојл, аутор Шерлока Холмса, овековечио у свом делу „Изгубљени свет".

Идући дуж обале, иза водене трске око малих острва, посетиоце вребају групе телеосауруса — морских крокодила издужених њушки, затим се ту налазе плезиосауруси, гмизавци који су одлично пливали и били дуги девет метара, па ихтиосауруси, риболики гуштери, који су живели отприлике када и игуанодон.

Дивљачки гротескан изглед ових монструма губи од своје суровости када по језеру, предвођен мајком патком, заплива читав конвој пачића право према неком добронамерном посетиоцу.

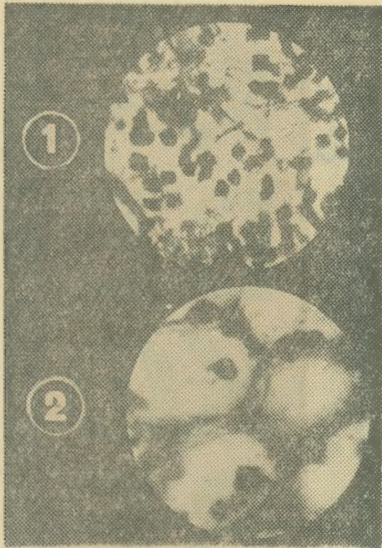
На крају острва три амфибијска лабиринтодонта посадило се слично жаби на околне стене, широко отворених чељусти као да очекују да им бацимо коју мрвицу. Они су некада пузили преко мочварног земљишта кроз шуму према северу и југу Лондона пре, отприлике, 200 милиона година.

Последње из групе су две животиње сличне корњачи. Оне имају кратке и јаке репове, али исто тако кратке и јаке рогове. Те животиње су дисонодонти. Оне су пореклом из Јужне Африке, а изумрле су пре 250 милиона година. Оне нису имале заштитни оклоп на леђима.

Крепак и здрав

У реткости о којима се обично прича спада и патуљак Ник де Барси из места Драмонда, у Оклахоми. Он је, наиме, био најстарији патуљак на свету; доживео је био 70 година, а био је потпуно крепак и здрав. Био је висок око 90 сантиметара

КАЛИЈУМ

важан елемент зелене биљке

Калијум је један од значајних биогених елемената који има природну радиоактивност. Многе функције калијума у биљци об.ашњаване су његовом радиоактивношћу, али се то до данас није могло експериментално доказати. Исто тако, калијум је и један од ретких елемената зелене биљке, који се раствара у мастима.

Поред ове значајне улоге у порасту и животу зелене биљке, занимљиво је да калијум није нађен ни у једном органском једињењу, које под утицајем сунчане светлости ствара биљна ћелица у присуству биљног зеленила — хлорофила. Калијум утиче на бубрење колоида и убрзава односно успорава рад неких биљних фермената.

Занимљиво је да се калијум налази у највећим количинама у младим деловима биљака, односно у оним деловима зелене биљке, који расту, као што су пупољци, млади листови, млади коренови и меристемско ткиво стабла Тако се у кукурузу готово једна половина укупне количине калијума налази у лишћу кукуруза, остатак углавном у стаблу, док га у зрну кукуруза има врло мало. Ако у зеленој биљци нема довољно калијума, смањује се фотосинтеза, тј. стварање органских материја.

Биљке које под утицајем сунчане светлости стварају велике количине уља, шећера, скроба, беланчевина или других органских материја морају да располажу већим количинама калијума за своју исхрану. Због тога, на пример, пољопривредник мора пођубрити шећерну репу или кромпир већим количинама минералних калијумових ђубрива, да би добио више шећера, скроба или других органских материја.

Наша фотографија приказује пресек младог односно старијег стабла парадајза под ултрамикроскопом. На слици број 1 је пресек пупољка младог стабла, чије су ћелице пуне правоугаоних кристала калијума. На слици број 2, у ћелицама старог стабла кристала калијума има знатно мањи број. Зато је калијум један од важних елемената зелене биљке.

ПРОПОЛИС

врло значајна техничка и лековита материја

Пчеле сакупљају једну чудесну материју која им служи за затварање отвора у кошници, за полирање воштаних ћелија и у друге сврхе. Та материја зове се прополис. Она се употребљава у разне техничке сврхе, а поред тога је јако лековита

Прополис служи за справљање лака, а у воћарству за справљање калемарског воска. Употреба у медицини и ветерини је многострука: служи за лечење рана и шуљева. Растворен у алкохолу прополис је лек за чир у стомаку и дванаестопалачном цреву, а лек је и за друге ране. У Совјетском Савезу почео је прополис да се употребљава за лечење туберкулозе, код запаљења плућа и плућне марамице и др. У ветерини 50-постотни раствор прополиса у води знатно је смањивао угинуће живине од паратифуса.

З·В·Е·З·Д·Е ЗЛОКОБНИЦЕ...

У НАРОДНИМ предањима небеским телима и звездама приписује се необична и чудесна моћ коју оне врше на земаљски живот. Сунце, месец и поједине звезде предмет су маштовитог народног стваралаштва. О њима се говори као о живим бићима. Горе, на бескрајном небеском своду, живе момци и девојке, баке и старци, јунаци бесмртног живота, чудовишта која вребају на „јадни народ доле на земљи“. У тамни небески свод, посут звездама, пренет је и читав сељачки домазлук. Ту су: домаћин с колима и воловима, тор оваца с чобанима, квочка с пилићима, јато с гускама, добре и зле комшије, пакости и радости које испуњавају не само овај „доњи“ свет већ и онај што се наткрилио изнад њега, тајанствен и приступачан само машти.

У нашем народном предању није познат већи број небеских тела и звезда. Поред Сунца и Месеца, који су опевани у великом броју песама и бајки, зна се за Венеру (Даница, Зорњача, Овчарица, Вечерњача, Преодница); неодређено за Сириус (Волујарка, Свињаруша); за Орионов појас (Штапови, Бабини штапови). Лабуд се назива — Крст, Плејаде — Влашићи. У Влашића има седам звезда, и свакој од њих наш народ је надену посебно име, која опет нису свуда иста. У једном делу Србије (Шумадији) називају се: Мика и Миока, Рака и Раока, Орисав и Борисав и седми Милисав. У жичком крају њихови су називи друкчији: Воле и Волета, Рале и Ралета, Миле и Милета и Мали Пржоцак. У Босанској крајини седма звезда у Влашићима је девојка и назива се Музулинка.

Звезде нису биле само предмет бајки и легенди већ су имале и сасвим практично значење за радне људе. Према њима се одређивало време за поједине послове. Венера, Месец и Влашићи представљали су најсигурније небеске часовнике. Због тога Венера и има толико назива у нашем народном предању, јер својом појавом одређује кад ће се ноћу извршити који посао, нарочито око стоке. Звезде могу да предскажу и какво ће време бити, каква летина, а ако се нека од њих, коју народ зна, не види на небу, као на пример Лабуд (Крст) — говорило се „кад га на небу нема, не ваља“. Тајанствено, бескрајно небо, осуто звездама „којима се ни броја не зна нити треба да се зна“, прети ономе који би хтео да оазна њихов број. „Не бива по ноћи звезде бројити“, јер онолико колико се наброји толико ће по лицу и рукама израсти брадавица, младежа, чирева или лишајева.

Међутим, у народном предању најузбудљивија је појава комете. То су „злокобнице“ које наговештавају помор, глад, рат и кугу. Чак могу и тачно да одреде на којој ће страни бити рат и предсказивање догађаја да ће „ваздан горе но боље за народ бити“. Комета има неколико назива: репатица, репата звезда, опашита звезда, перашица, звезда с дугом, или с трусом (кубетом), заставуша. Слична је злату; њен реп може да легне до земље, јавља се са земљотресом, простире се преко целог неба као „неко копље или уже“, широка је као дуга, или слична метли, и изазива велики страх у народу. У нашим старим записима често се помиње, и њена појава везана је за велике народне невоље. Она је зло знамење, па ипак, и у вековима нашег народног страдања за њу је једном забележено „Да се зна када је била репата звезда 1744. године. Појавила се са западне стране, и роди година“.

У низу безимених записа, разбацаних по старим штампаним и рукописним књигама, који бележе појаву комете, први по имену познати је Атанасије дијакон Сербин. У једном свом саставу он каже: „Године 7191 (1683) појави се на небу знамење. Звезда са западне стране која беше слична метли. Филозофи ову звезду називају именом комета. И Сенека древни филозоф, рече да ако се некада појави звезда, то ће се извршити промене у неком царству. Као што рекоше неки, појава ове звезде наговестила је пропаст турскога царства, што је било у трећој години по појави ове звезде“.

Године 1683. Турци су доживели страшан пораз код Беча. Дијакон Атанасије Сербин у томе је видео и слутио

њихову коначну пропаст. Јован Стерија Поповић саопштио је један запис из неке старе књиге како се „ва лето 1556. године јави опашита звезда“. Због те комете говорило се да се одрекао престола моћни цар Карло V.

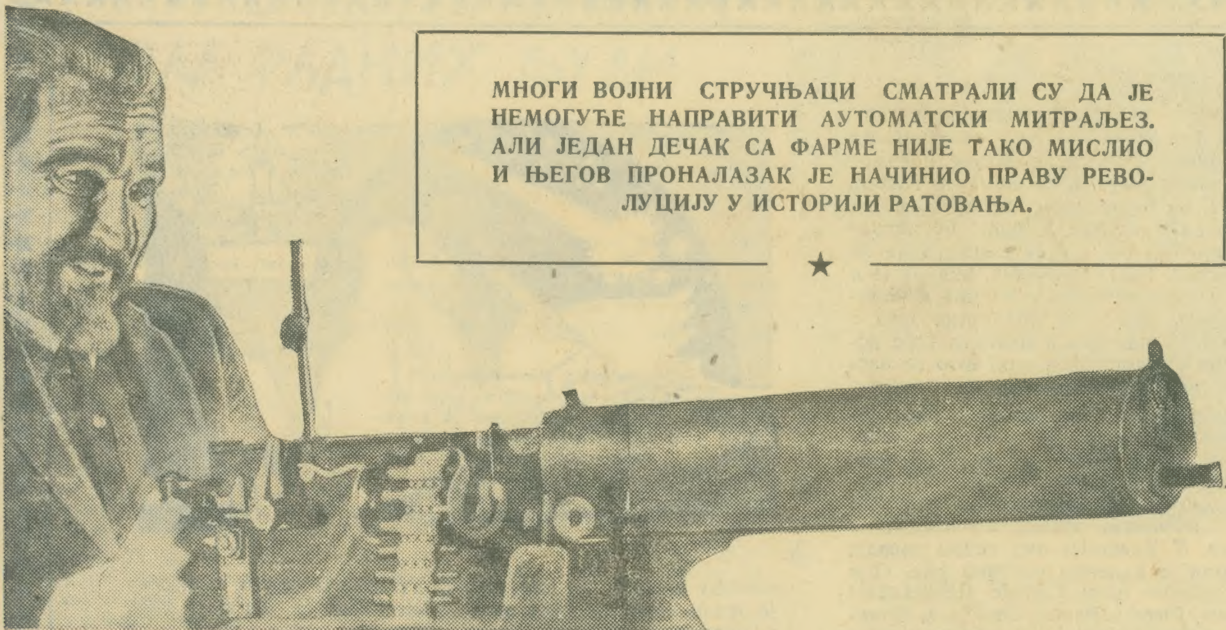
Појава Халејеве комете 1456. године забележена је у неколико наших летописа. Била је врло велика и боје, како се говорило, сличне злату, а досезала је до земље. У једном запису каже се: „Године 1456. ухвати Михаил Силађевић (Свилојевић у нашим народним песмама) деспота Ђурђа у Купинику и веза га у Београду. Појави се репата звезда и би чуда по свој земљи“. Те године Турци су опседали Београд и после дуге и јуначке одбране, поражени, напустили су опсаду. Међутим, већи део преосталих бранилаца Београда изгубио је животе у страшном кужном помору. Тада је римски папа на Халејеву комету и на све непријатеље хришћанства бацио проклетство. То је прва проклета репата звезда, Халејева, која се периодично јавља, али у нашим старим записима помиње се само још једном, 1682. године.

Научним посматрачима звезданог неба припада част првенства у откривању нових звезда и небеских појава када први саопште резултате својих посматрања и открића. Комета која се појавила 1557. године од нарочитог је значаја за науку, јер је била прва чија је путања постала предмет широког и озбиљног научног проучавања.

Међутим, ко је први угледао ту комету? Чувени астроном Тихо Брахе први пут ју је угледао 13. новембра 1557.. Астроном Михаел Меслинг, учитељ великог астронома Кеплера, није могао да утврди тачан датум када је први пут виђена. Кинески астрономи први пут су је угледали 14. новембра 1557. У турском царству њена појава изазвала је велику панику. Тада је у Цариграду одлучено да се сагради подземна звездара, како би се из дубоких бунара и дању могле посматрати звезде, али су свештеници убедили султана да је градња звездаре у некој држави предзнак њене пропасти. У Цариград је доведен иначе чувени каирски астроном Такиједин, који је, свакако под притиском моћнијих од себе, израчунао да је ова комета она иста која је „предсказала смрт Каиновог брата Авеља и многе друге судбоносне догађаје“. Дубровачки писац Никола Гучетић, у посланици једном свом пријатељу, сматра да је појава ове комете изазвала и у његовом драгом граду многе невоље. „И у нашем граду, извршене су неке јавне крађе и дрска убиства... Бог нека се смилује нашим невољама...“

Негде у унутрашњости наших поробљених земаља, далеко од свих наука, сам са својом старом и већ отрцаном рукописном књигом, у коју су он и његови преци бележили значајне догађаје и појаве — неки наш безимени човек, и по имену и по месту — забележио је „Године 7086. (1597) појави се репата звезда. И пружала се као уже. И главом беше нагнута западу, а репом Цариграду. И на репу имаћаше малу звезду, а пред њом 3 звезде напоредо. И сијала је од 8. октобра до 14. децембра када зађе за облак“. Тај податак даје нашем безименом балканском посматрачу звезданог неба првенство у астрономској науци, јер је први угледао чувену комету из 1557. године. Тихо Брахе забележио је њену појаву много касније. Али ко је икада могао дознати за тај наш запис што се изгубио, као и сви други ове врсте, у нарицањима над злом судбином нашег народа. Па и овај је уоквирен записима о великој глади у Македонији, вешањима и таласима крви.

У XVIII веку у нас се почињу неговати, под утицајем идеја просвећености, и природне науке. Занимљиво је да од астрономских појава постоји највећи интерес за комете, од физикалних за метеоролошке, а од физикално-географских за вулкане и море. Јован Рајић, чувени српски историчар и књижевник, у једној својој расправи, која је остала у рукопису („Астролошки опис комета и њихова својства“) — говори о комети коју је он угледао 14. августа 1769. године. Његов рукопис је довршен 6 септембра. Ова комета забележена је у астрономској науци 8. августа. Рајићева расправа прва је у нас која опширније говори о кометама, тим звездама „злокобницама“ у народном предању.

МНОГИ ВОЈНИ СТРУЧЊАЦИ СМАТРАЛИ СУ ДА ЈЕ НЕМОГУЋЕ НАПРАВИТИ АУТОМАТСКИ МИТРАЉЕЗ. АЛИ ЈЕДАН ДЕЧАК СА ФАРМЕ НИЈЕ ТАКО МИСЛИО И ЊЕГОВ ПРОНАЛАЗАК ЈЕ НАЧИНИО ПРАВУ РЕВОЛУЦИЈУ У ИСТОРИЈИ РАТОВАЊА.

ЧОВЕК *који је измислио* »ТЕРОР«

У ПРОЛЕЋЕ 1893. године у Северном Трансвалу, у Африци, педесет британских пешака, чланова родезијске полиције, опколило је 5.000 матабелских ратника, наоружаних дугим копљима и великим штитовима од волујске коже.

Мада су Матабелци били познати као одлични и неустрашиви ратници, ипак је педесет британских војника мирно очекивало њихов напад, јер су само неколико дана раније добили једно ново оружје — четири митраљеза, које је пронашао млади амерички фармер Хајрем Максим из државе Мејн.

Матабелци су најзад кренули у напад. Били су сигурни у своју победу. Они су знали да тај напад могу платити животима стотину ратника. Када су пришли на сто метара од британских војника, нешто је почело да сева. Падали су као снопље. Брзо су се повукли да би после петнаестак минута обновили свој напад опрезније и брже. Међутим, ни том приликом нису прошли ништа боље. У два напада око 3.000 њихових ратника покрило је бојиште. Тада им је тек било јасно да је направљено ново оружје према коме су они били немоћни.

Ново оружје потпуно је избацило употребу коњице из рата. То је најбоље демонстрирано у бици код Омдурмана, у Судану, када су се Енглези тукли са Дервишима, најбољим коњаницима на свету. Ту је битку описао Винстон Черчил у којој је и сам учествовао. Британци су је добили захваљујући митраљезима, које су и Дервиши запамтили, јер од 20.000 дервишких коњаника само пет хиљада је преживело.

Поново је ово страховито оружје показало своју убилачку снагу у бурском рату. Само, овога пута Енглези су осетили на својој кожи дејство тог смртоносног оружја. Наиме, Максим је конструисао један нов митраљез од 37 мм који су Енглези одбили да купе, па је Максим то оружје продао Французима, који су га дали Бурима. Бури, вешто камуфлирани у брдима, наносили су велике губитке енглеским војницима.

За ново оружје брзо се прочуло. Многи државници су допутовали у Лондон да се упознају са новим оружјем. Из Кине је стигао Ли Ханг Ченг који је био тако одушевљен тим оружјем да није могао да верује да оно може да гађа тако брзо и тако далеко. Али, када је видео изрешетану мету на километар даљине, тек је онда поверовао. Међутим, када је чуо да митраљез испаљује у минути толико муниције да она стаје око 600 долара, он је рекао:

— Ово оружје пуца исувише брзо за Кинезе.

Дански краљ је такође рекао:

— Ово оружје би за неколико сати довело моју земљу до банкротства.

Први пут у руско-јапанском рату, 1905. године, обе стране су користиле ово оружје, али у ограниченим количинама. Немачки стручњаци који су посматрали тај рат одмах су увидели вредност новог оружја и поручили 50.000 митраљеза, спремајући се за први светски рат. За Немцима су следовале и остале земље, тако да су 24 земље поседовале Максимове митраљезе за време првог светског рата.

Хајрем Максим је радио на фарми и школовао се. Успео је да дипломира за инжењера и запослио се код једне електричне компаније. Ускоро је стекао глас одличног стручњака и послат је у Европу да штити интересе своје фирме. У Бечу је срео неког свог земљака, такође инжењера, који му је рекао :

Мани се тог посла, јер овде то не иде добро. Ако желиш новац пронађи неко оружје којим ће ове будале да убијају једни друге.

Максим је послушао тај савет. Када се вратио у Лондон, где му је било седиште, почео је да се бави у слободним часовима цртежима за ново оружје. Када је понудио свој нацрт највећој британској фирми, која је производила оружје, они су га глатко одбили као утописту. Само Максим није био човек који тако лако напушта нешто што је замислио.

Он је сам направио једну малу радионицу у подруму своје куће и ту почео да реализује своје нацрте. Поједине делове поручивао је код разних мајстора, а онда сам то састављао и вршио пробе. У пролеће 1884. године, после три године напорног рада, први митраљез, који је могао да пуца, угледао је свет. Па ипак требало му је више од двадесет година да убеди свет у вредност свог проналаска.

УПЛАКАНИ ШАМПИОН

На северу Француске, у близини града Лила, налази се варошица Арле чији се становници одвајкада баве гајењем белог лука и због тога сваке године празнују по један дан посвећен овој пољопривредној култури. У лето прошле, 1964. године, било је чак организовано такмичење у једењу белог лука.

За светског шампиона био је проглашен мештанин који је за десет минута појео највише лука. Награда победнику — толико главица белог лука колико ће му бити потребно за годину дана.

Кроз ВЕКОВЕ

Мираз уз мужа

У старих Германа није жена доносила мираз мужу, већ муж жени. Римски историчар Тацит (55—177 године наше ере) бележи у свом малом спису названом „Германија", да се родитељи будућих супружника састају у младиној кући да би ту прегледали поклоне. Девојка није добијала на дар предмете који би годили

женској сујети или којима би могла да се накити, већ волове, зауздаsucc ног коња, штит и мач. За те поклоне младожења добија девојку која му за узварје такође доноси нешто од оружја.

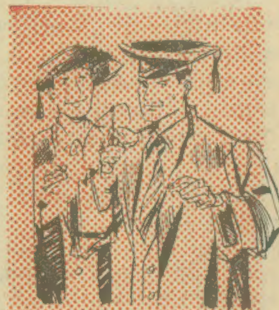
Поклоне које је добила од мужа Германка је чувала и предавала својим синовима да их они, кад стасају за женидбу, однесу као мираз својим невестама.

Непрекршен закон

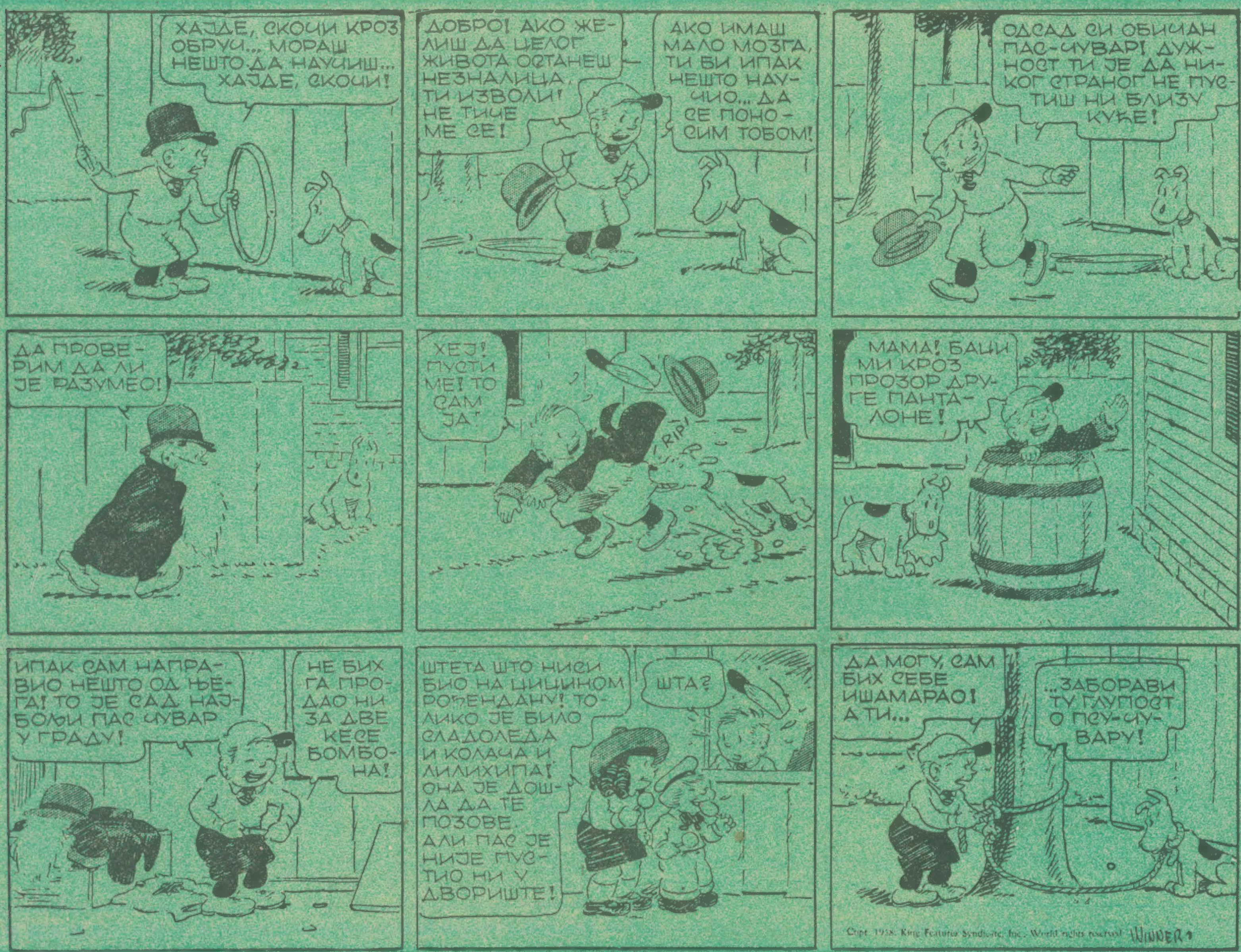
Како тврде енглески историчари правосуђа, једини закон који у Енглеској никад није био прекршен издао је још краљ Хенри IV, оснивач Ланкестарске династије, који је владао од 1399. до 1413. године. Тим законом забрањивало се „свим краљевим поданицима да основне метале претварају у злато".

Новогодишњи дар

На сам дан Нове године сваки студент Краљичиног колеџа у Оксфорду, у Енглеској, добија на дар једну иглу

у коју је уденут конац. Овај обичај стар је колико и сам колеџ који је основан 1340. године. Игла и конац треба да подсете студенте на оснивача колеџа чије презиме преведено на наш језик значи „Игла-конац".

НЕОБИЧНО САВЕТОВАЊЕ

„Наш електронски мозак је израчунао да ће расходи за остварење вашег пројекта износити 25.000 фунти стерлинга" — написала је једна лондонска фабрика електро-уређаја једној бирмингенској фирми.

„А наш електронски мозак је израчунао да ће радови износити знатно више — одговорили су Бирмингенци. — Зато предлажемо да организујемо сусрет наших робота да би се они лично договорили о спорном питању".

Изброј до десет

Аустралијски радио и телевизија свакодневно емитују једну песмицу о човеку коме је све у животу ишло од руке само зато што је пре сваког посла и пре сваке одлуке „бројао до десет" и што је све мерио десетицама. Песмица се понавља сваког дана и понављаће се и читаве ове године, јер њена намена је да привикне Аустралијанце на десетни систем мера, за њих потпуно стран и нов, који ће бити заведен првог дана 1966. године.

КОЛИКО КО ЖИВИ ?

400-150+
ОРАО 117+
МОРУНА 80-100+
ТРИДАКНА ГИГАС 80-100
70-95
77+
50-100
БУЉИНА 68
ИВЕРАК 60-70
ШАРАН 50-100+
50-60
МОРСКА САСА 50-70
ЈАСТОГ 50?
45
40+
30-45
35-40
30-35
БЕЛОУШКА 50
20-30
20-25
15-25
10-27
10-15
12-20
12-25
9
3-4
3-7
БУБЕ
2
МЕДУЗА 2-3 МЕСЕЦА
БАКТЕРИЈЕ 1-40 ЧАСОВА
100 90 80 70 60 50 40 30 20 10 1
ГОДИНЕ
5000 СЕКВОЈА
4000 ТИС
3000
2000
ШИМШИР 1000
ХРАСТ 500
КЕДАР
БОР
ЈЕЛА
БРЕЗА
ЈАСИКА
100
0

На шеми — таблици дати су подаци о дужини живота разних живих бића на нашој планети. Ове цифре представљају просечну дужину, а не примере изузетно дугог живота појединих бића. Приликом састављања таблице морало се водити рачуна и о томе да се подаци појединих научника увек не подударају. У таквим случајевима на таблици се налази знак питања, који означава постојање различитих мишљења; знак плус (+) пак значи да постоје подаци да поједини примерци те врсте животиња могу живети и дуже но што је наведено.

Као што је познато, дужина живота код животиња варира од неколико часова до стотину година. Зашто неке врсте живе дуже од других? На ово питање научници још не могу да даду истоветан одговор. Тако различите животиње као што су жаба и пас имају готово исти просечан век: 15 до 20 година. Моруна и слон живе око 100 година, а лав ретко кад доживи 40. Коњи, галебови, јастози, који обитавају у разним деловима света, свуда живе око 40 до 45 година. Познати су случајеви када је коњ живео до 62 године, магарац до 47, а пас и до 34. Али, све су то биле домаће животиње. Дивље животиње обично живе мање и ретко умиру од старости.

Цифра просечне дужине човечјег живота дата на шеми захтева нарочито објашњење. Податак о томе да човек просечно живи 70 година односи се на Совјетски Савез, Холандију и још неке земље. Међутим, ако се узме у обзир просечан човечји век на читавој земљиној кугли, онда би бројке износиле 30 до 35 година.

Десно на таблици дат је просечан век представника биљног света.

Јесте ли већ чули да...

...у римско-хеленистичко доба македонски град Струмица звао се Тибериопољ, према римском цару Тиберију, који је владао у почетку првог века наше ере и који га је, како неки стручњаци мисле, и основао.

... научници су регистровали више од 100.000 разних мириса.

... кад бечки музичари желе да наштимују виолину могу да чују перфектну ноту „а" ако окрену један одређен телефонски број.

... корњача је била омиљена домаћа животиња у античко доба у Грчкој и у Малој Азији. Али, од корњаче ни је прављена супа, већ је она држана у кућама да би ловила разне бубе.

... непосредан повод првог српског устанка била је позната сеча кнезова. Дахије су 4. фебруара 1804. године посекле Алексу Ненадовића и Илију Бирчанина. Вест о овом догађају донео је већ 6. марта париски лист „Пиблисист", а 7. марта и лист „Журнал ди комерс".

Трагична историја „Плавог дијаманта"

СМИТСОНОВ институт из Вашингтона је 12. децембра 1964. године пустио у продају по цени од 125 милиона чувени „Плави дијамант" који је својина института већ шест година.

Овај драги камен познат под именом „Плави дијамант" због своје светло плаве боје или Хоуп, по једном од својих многобројних власника, има 44 карата и сматра се за „најзлокобнији" накит који је како то историја и легенда тврде доносио више несрећа и смрти својим власницима, него иједан до сада.

Његов први „власник" био је Жан Батист Тавернције, француски путник који га је у XVII веку донео са једног од својих путовања по Индији, где га је украо из ризнице једног од великих Могула, како су се називали потомци хана Тимура Ленка (Тамерлана) који су владали мухамеданском Индијом од XVI до почетка XIX века.

У Француској, Тавернције нуди најпре накит Лују XIV који га одбија, пошто је чуо да се говори (не каже се од кога) да су накит проклели будистички свештеници. Камен купује тада француски министар финансија Фуке, а са овом куповином почиње низ најчувенијих несрећа у историји овог драгог камена. Дијамант допада у руке мадам де Монтеспан која одмах губи краљеву наклоност. Посмрти старе фавориткиње дијамант заузима место међу дијамантима круне. Легенда тврди да су Луј XVI и Марија Антоанета волели овај накит због његове лепоте и да су наводно због тога изгубили животе.

Злокобни накит је за време револуције био поверен на чување надзорнику националног намештаја. Али смели бандити упадају у складиште у току ноћи између 16. и 17. септембра 1792. године и „Плави дијамант" прелази у Холандију, где га наново обрезује један брусач дијаманата по имену Фалс који га опет препродаје и затим изгубивши сав иметак на коцки убија се. Затим га купује емигрант конт де Болије који убрзо после тога умире. Наслеђује га један лондонски трговац дијамантима који га обазриво препушта банкару Т. Х. Хоупу, због чега дијамант добија и друго име — Хуоп.

✶

Да ли због новог имена— јер Хоуп на енглеском значи — нада или нечег другог, али тек у току једног века власницима се не дешавају никакве несреће. Међутим, 1894. године банкаров праунук поклања накит својој заручници глумици Меј Јехне, која се убрзо од њега разводи, наново удаје, разводи и преудаје по четврти пут, да би на, крају живота пала у дубоку беду, а њен последњи супруг бива мистериозно убијен у Бостону.

✶

Њујоршки златар Љус купивши драги камен Хоуп, пада под стечај исте године; нови власник француски трговац дијамантима Жак Коло, полуди и убија се. Наслеђује га принц Канисовски који га поклања играчици Фоли Бержера Лорени Ладие коју убија три недеље доцније, а и сам бива убијен 1910. године. Сад камен прелази из руку Бразилца М. Монтаридеса који са женом страда у једној аутомобилској несрећи у руке султана Абдул Хамида који и сам страда два месеца касније у младотурској револуцији, а затим припада једном трговцу из Трапезунта који се дави да би најзад доспео у власништво директора Вашингтон поста, М. Мак Лина, чији једини син Мишел страда од аутомобила 1919. године. Жена Мак Лина чува накит до смрти 1949. године, али га сама не носи Њени наследници продају Хоуп богатом драгуљару Хенрију Винстону из Њујорка који га новембра 1958. поклања Смитсоновом институту у Вашингтону.

ПРЕ ПОЧЕТКА РАДА — СКОК У ЛЕДЕНУ ВОДУ

НИ СНЕЖНЕ ВЕЈАВИЦЕ, ни температуре од минус 15 степени не могу да застраше „зимске купаче". У крзненим чизмама они газе по снегу, на глави носе капе преко ушију, а око врата везују дебеле вунене шалове. Тако опремљени одлазе до своје рупе у леду у Сибелијус-парку, у Хелсинкију, где се у свлачионици облаче у купаће костиме. Тада неустрашиво скачу у базен дуг око 6 метара, а широк 4 метра. Праћају се у леденој води, а затим се добро истрљају све док плавкаста кожа добро не поцрвени. После овог јутарњег купања, они освежени улазе у трамвај и крећу на посао, у канцеларију или радионицу.

Ови фински зимски купачи познати су под именом „поларне лисице" или „бели медведи". Већином припадају „Хумаус" клубу који сада има око 10.000 чланова. Клуб је недавно прославио четрдесетогодишњи јубилеј.

Овај клуб основао је пре 40 година Емил Јерви, а име му значи нешто као „брз покрет", јер се друкчије и не може него брзим покретом загњурити у ледену воду.

Сам оснивач тврди да, и поред својих 85 година никада није патио од главобоље која га је толико мучила пре него што је почео са зимским купањем.

Чланови клуба тврде да је свакодневно купање зими најбоља предохрана и лек против гихта, реуматизма, сметњи у крвотоку, нервног грчења мишића и других болести.

Многи купачи исеку рупу тестером за сечење леда на било ком од хиљада финских језера. Неки одлазе у базен за пливање на стадиону да би са високог торња скакали у ледену воду.

Док су чланови клуба одушевљени, лекари указују и на опасности. Треба имати здраво срце, кажу они, затим се свакодневним купањем у лето и јесен треба брижљиво припремити за зимско купање. Лекари даље кажу да у води не треба остати сувише дуго и да је потребно редовно ићи на преглед код лекара. У сваком случају, признају лекари, ово купање не може бити штетно докле год је човеку пријатно. То, уосталом, знају и многи зимски купачи у другим земљама, у Швајцарској и Немачкој, само они ретко имају задовољство да свој омиљени спорт упражњавају у леденим рупама при снежним вејавицама и у поларној хладноћи.

КУПАЊЕ НА ТЕМПЕРАТУРИ ОД МИНУС 15 СТЕПЕНИ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) чувени аустријски композитор, 6) драма Мирослава Крлеже, 7) врста папагаја, 9) грчко слово, 10) наш композитор (Крсто), 11) хемијски знак за селен, 12) морско купалиште у Далмацији, 13) дипломатско тело, 15) званица, 16) борилиште, 18) четврта нота солмизације, 19) лична заменица, 20) најпотребнији зачин, 21) речни рибари, 23) истурени део копна у море, 25) река у СССР, 26) део тела, 28) хемијски знак за сребро, 29) ударац по лицу, пљуска, 30) река у Африци, 32) женско име, 33) врста мајмуна, 35) музички термин, 36) река на совјетском Далеком истоку.

Усправно: 1) наука о физичким и хемијским својствима атмосфере, 2) врста лирске песме, 3) иницијали хрватског књижевника („Царева краљевина"), 4) најмоћније средство пропаганде, 5) машина за преображај електричне струје на виши или нижи напон без промене енергије, 6) врста шиба, 8) град у Јапану, 10) женско име, 14) француски филозоф и књижевник (Ернест), 17) део лица, 21) покрајина у Турској, 22) држава у Азији, 24) наш познати стонотенисер, 27) породица градитеља виолина из Кремоне, 31) индустријска биљка, 34) лична заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Утрехт, 6) Ирод, 7) аед, 9) лев, 10) Амор, 11) И(ван) Г(ундулић), 12) креда, 13) рис, 15) кров, 16) Истра, 18) ра, 19) три, 20) од, 21) тромб, 23) Ра, 25) „Рај", 26) Обар, 28) ат, 29) перје, 30) куб, 32) муза, 33) арак, 35) Тел, 36) Исидор.

Усправно: 1) „У регистратури", 2) тов, 3) Р(адоје) Д(омановић), 4) хамер, 5) Теодор Драјзер, 6) Илири, 8) Драва, 10) арак, 14) строј, 17) Рим, 21) трака, 22) боем, 24) ареал, 27) бруто, 31) бас, 34) ки.

МИКИ

by Walt Disney

УЈКА МИКИ, ДА ЛИ СВАКИ ХОБИ СТАЈЕ МНОГО НОВЦА?

ПА, ЧОВЕК МОРА ДА ЈЕ ИМУЋАН ДА БИ САКУПЉАО ИЗВЕСНЕ СТВАРИ...

... РЕТКЕ МАРКЕ, СТАРЕ КЊИГЕ И РУКОПИСЕ, СТАРИ НОВАЦ!

АЛИ, ИМА НЕШТО ШТО И МИ МОЖЕМО ДА СКУПЉАМО.

КАМЕЊЕ!

ДАН ЈЕ КАО СТВОРЕН ЗА СКУПЉАЊЕ КАМЕЊА!

УСКАЧИ, МИЋО!

ПОГЛЕДАЈ САМО!

АЛА ЈЕ ЛЕП И ГЛАДАК!

ВИДИ КАКО БЛИСТА!

ИМАМО ВЕЋ ЧИТАВУ ЗБИРКУ!

МОЖДА ИЗА ОНОГ БРЕЖУЉКА ИМА ЈОШ КОЈИ!

УЈКА МИКИ!

ДОЂИ ДА МИ МАЛО ПОМОГНЕШ!

?

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

ОНА ЈЕ ДЕТЕ... И ТО ЗАЉУБЉЕНО. ПОСЛЕ СВЕГА ШТО СЕ ДОГОДИЛО... ПРОСТО ЈЕ ПОБЕГЛА!

?

МИСЛИМ ДА ОБОЈИЦА ЗНАМО КУДА ЈЕ ОТИШЛА! ЈА МОГУ ОВДЕ СВЕ САМ ДА УРАДИМ, АКО ТИ ЖЕЛИШ ДА...

ХВАЛА, ЏОНИ!

СУТРАДАН, У ЈЕДНОМ ЛОНДОНСКОМ ПРЕДГРАЂУ...

ТО ЈЕ ПРОТИВ СВИХ НАШИХ ПРАВИЛА, МЛАДИЋУ. АЛИ,ПОНЕКАД СЕ И ПРАВИЛА МОГУ ПРЕКРШИТИ!

ДЕВОЈКЕ, ИМАМО ЈЕДНОГ ПОСЕТИОЦА! МЕЛИ ГРАНТ, НЕКО ВАС ЧЕКА!

В... ВРАПЦЕ! ЈА... САМО САМ ХТЕЛА ДА МЕ ПРИМЕТИТЕ... ЗАТО САМ УЗЕЛА КРЕДИТНО...

ПССТ, ДРАГА! ТВОЈЕ ДРУГАРИЦЕ СУ МИ ВЕЋ СВЕ ИСПРИЧАЛЕ...

...НАГРАДИО САМ ИХ ПРАМЕНОМ СВОЈЕ КОСЕ КОЈИ СИ ИМ ОБЕЋАЛА! ХОЋЕШ ЛИ СЕ УДАТИ ЗА МЕНЕ?

ОХ, ВРАПЧЕ!

681

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд. Македонска 31. Жиро рачун број 101-112-1 82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин. Рукописи се не враћају.